

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINARODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105004/B/2021/36122163602218756

**MEDZINARODNÉ ZMLUVY UZATVORENÉ
EURÓPSKOU ÚNIOU**

Bakalárska práca

Bratislava 2021

Peter Mikula

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINARODNÝCH VZŤAHOV

MEDZINARODNÉ ZMLUVY UZATVORENÉ
EURÓPSKOU ÚNIOU

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonomia a Manažment
Školiace pracovisko: KMP-FMV Katedra medzinárodného práva
Vedúci záverečnej práce: JUDr. Lucia Bocková, PhD.

Bratislava 2021

Peter Mikula

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetky použité zdroje a literatúru.

Dátum :

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Týmto spôsobom si dovoľujem poďakovať pani školiteľke, JUDr. Lucii Bockovej, PhD. za odborné vedenie, poznatky, rady a konštruktívne pripomienky, ktorými prispela k vypracovaniu mojej bakalárskej práce.

ABSTRAKT

MIKULA, Peter: Medzinárodné zmluvy uzatvorené Európskou úniou. [Bakalárska práca]. Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov. Katedra medzinárodného práva. Školiteľ JUDr. Lucia Bocková, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár medzinárodných ekonomických vzťahov. Bratislava: FMV, 2021, 58 s.

V bakalárskej práci sme sa venovali medzinárodným zmluvám uzatvoreným Európskou úniou (ďalej „EÚ“ alebo „Únia“), charakteristike a postaveniu zmlúv v európskom a medzinárodnom práve verejnom. V rámci medzinárodného práva verejného sme v práci rozoberali druhy zmlúv, ktoré uzatvárajú štáty a medzinárodné organizácie. Spôsobilosť na ich uzatváranie, legislatívny proces a podmienky uzatvárania takejto zmluvy sú podrobne popísané v teoretickej časti práce. V praktickej časti práce sme sa venovali medzinárodným zmluvám ako prameňu práva EÚ. Charakterizovali sme zmluvy, ktoré EÚ uzatvorila s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami. Snažili sme sa poukázať na dôvody a ciele uzatvárania medzinárodných zmlúv a na výsledky a prínosy, ktoré medzinárodné zmluvy priniesli. V tejto časti práce sme konkrétne pracovali s piatimi medzinárodnými zmluvami a to s: obchodnou zmluvou, zmluvou o spolupráci, zmluvou o pridružení, zmluvou z oblasti spoločnej zahraničnej bezpečnostnej politiky a zmluvou v rámci policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach.

Kľúčové slová: Medzinárodná zmluva, Európska únia, Lisabonská zmluva, Viedenský dohovor o zmluvnom práve, Zmluva o fungovaní Európskej únie, Zmluva o Európskej únii, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, Policajná a justičná spolupráca v trestných veciach

ABSTRACT

MIKULA, Peter: International agreements concluded by the European Union. [Bachelor thesis]. University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations. Department of International Law. Supervisor JUDr. Lucia Bocková, Ph.D. Degree of professional qualification: Bachelor of International Economic Relations. Bratislava: FMV, 2021, 58 p.

In the bachelor's thesis, we focused on international treaties concluded by the European Union ("EU" or the "Union"), the characteristics and position of treaties in European and international public law. In the framework of public international law, we discussed the types of agreements concluded by states and international organizations. The ability to conclude them, the legislative process and the conditions for concluding such a contract are described in detail in the theoretical part of the work. In the practical part of the work we dealt with international treaties as a source of EU law. We have described the agreements that the EU has concluded with third countries and international organizations. We have tried to point out the reasons and goals of concluding international agreements and the results and benefits that international agreements have brought. In this part of the work, we specifically worked with five international agreements: trade agreement, cooperation agreement, association agreement, agreement on the common foreign security policy and the agreement on police and judicial cooperation in criminal matters.

Keywords: International Treaty, European Union, Treaty of Lisbon, Vienna Convention on the Law of Treaties, Treaty on the Functioning of the European Union, Treaty on European Union, Common Foreign and Security Policy, Police and Judicial Cooperation in Criminal Matters

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. MEDZINÁRODNÁ ZMLUVA	12
1.1 Základná charakteristika medzinárodnej zmluvy	12
1.2 Druhy medzinárodných zmlúv.....	13
1.3 Podmienky uzatvárania medzinárodných zmlúv	15
1.4 Uzatváranie a zánik medzinárodných zmlúv	17
2. CIEĽ A METODIKA PRÁCE	20
3. MEDZINÁRODNÉ ZMLUVY V PRÁVE EURÓPSKEJ ÚNIE.....	22
3.1 Medzinárodné zmluvy ako prameň práva Európskej únie.....	22
3.2 Postup uzatvárania medzinárodných zmlúv	25
3.3 Zmluvy uzavreté Európskou úniou.....	29
3.3.1 Obchodné zmluvy	30
3.3.2 Zmluvy o spolupráci	34
3.3.3 Zmluvy o pridružení.....	38
3.3.4 Zmluvy v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.....	42
3.3.5 Zmluvy v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach	46
4. ZÁVER.....	48
5. POUŽITÁ LITERATÚRA	51

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

Zoznam grafov:

Graf 1: Geografické rozdelenie obchodných medzinárodných zmlúv EÚ

Graf 2: Medzinárodné obchodné zmluvy EÚ

Graf 3: Obchodné dohody EÚ v závislosti od druhu

Graf 4: Rast hlavných agropotravinárskych vývozov EÚ 27 do Japonska (2018 - 2019)

Graf 5: Percentuálna strata DPH krajín EÚ-28 v rokoch 2018 a 2017

Graf 6: Referendum Chorvátskej republiky o pristúpení do EÚ

Zoznam tabuliek:

Tabuľka 1: Strata DPH krajín EÚ-28 v rokoch 2018 a 2017

Tabuľka 2: Dohody o spolupráci medzi EÚ a treťou krajinou

Tabuľka 3: Pracovné skupiny SZBP EÚ

Tabuľka 4: Policajné a vojenské misie EÚ

ZOZNAM SKRATIEK

DPH	Daň z pridanej hodnoty
EP	Európsky parlament
ESD	Súdny dvor Európskej únie
EÚ	Európska únia
EUPM	Policajná misia Európskej únie v Bosne a Hercegovine
EURATOM	Európske spoločenstvo pre atómovú energiu
FAC	Rada pre zahraničné veci
GATT	Všeobecná dohoda o clách a tarifách
HDP	Hrubý domáci produkt
KOMISIA	Európska komisia
LZ	Lisabonská zmluva
MZ	Medzinárodné zmluvy
OSN	Organizácia spojených národov
PJSTV	Policajná a justičná spolupráca v trestných veciach
PNR	Passanger name record
PSC	Politický bezpečnostný výbor
PZI	Priame zahraničné investície
RADA	Rada Európskej únie
SZBP	Spoločná zahraničná bezpečnostná politika
USA	Spojené štáty americké
VP-ZVBP	Vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku
WTO	Svetová obchodná organizácia
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie

ÚVOD

Medzinárodná zmluva sa v spoločenskom živote vyskytuje od druhej polovice 20. storočia a je typickým nástrojom medzinárodných vzťahov a základným prameňom medzinárodného práva. Medzinárodné dohody sú formálne dohody, alebo záväzky medzi dvoma alebo viacerými krajinami a využívajú sa hlavne vďaka svojej komplexnosti, ktorá štáty a organizácie zaväzuje rovnocenne. Zmluvy sa tak stali neoddeliteľnou súčasťou medzinárodnej spolupráce v diplomatickej, hospodárskej a bezpečnostnej politike. Pomocou zmlúv štáty, ale aj medzinárodné organizácie, riadia a vykonávajú svoju zahraničnú politiku. Využívanie medzinárodných zmlúv sa tak stalo hlavou súčasťou integrácie a internacionalizácie medzi krajinami.

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce bolo priblížiť medzinárodné zmluvy ich dôležitosť, proces ich uzatvárania a postavenie v európskom a medzinárodnom práve verejnom. V práci sme charakterizovali medzinárodnú zmluvu a legislatívnu úpravu zmlúv v dvoch právnych systémoch. Priblížili sme zásady vzniku a zániku týchto zmlúv a opísali druhy zmlúv, ktoré uzatvárajú štáty a medzinárodné organizácie vrátane Európskej únie (ďalej „EÚ“ alebo „Únia“). Tieto a ďalšie medzinárodné zmluvy zohrávajú podstatnú rolu v hospodárskej, diplomatickej, sociálnej a bezpečnostnej rovine členských štátov EÚ, ako aj tretích krajín a organizácii, s ktorými EÚ konkrétne zmluvy uzatvorila.

Práca je rozčlenená do troch kapitol. V prvej, teoretickej časti práce, sme sa venovali základnej charakteristike medzinárodnej zmluvy ako prameňu práva v medzinárodnom práve verejnom. Našou úlohou bolo vysvetliť a definovať základné pojmy spájajúce sa s problematikou medzinárodných zmlúv. Táto časť práce obsahuje aktuálny spôsob uzatvárania zmlúv, stručný prehľad viacerých zmlúv a priebeh vzniku uzatvárania až po ukončenie platnosti medzinárodných zmlúv. V druhej časti sa venujeme metodike práce a spôsobu akým sme postupovali pri zostavovaní bakalárskej práce. Stručne sme opísali metódy a hlavné zdroje použité pri vytváraní práce. V praktickej, a teda tretej časti práce, charakterizujeme medzinárodné zmluvy z pohľadu práva EÚ vrátane všeobecnej a výlučnej právomoci EÚ na ich uzatváranie. Táto časť je tiež venovaná legislatívnemu procesu v práve EÚ, kde je postup uzatvárania zmlúv odlišný od všeobecných postupov v rámci medzinárodného práva verejného.

Venujeme sa subjektivite EÚ a medzinárodnej zmluve ako prameňu práva EÚ a opisujeme základne druhy zmlúv. V práci je vymedzených päť konkrétnych medzinárodných zmlúv uzatvorených EÚ. Tieto zmluvy sme stručne charakterizovali, zdôvodnili ich výber a opísali proces uzatvárania a výsledky zmlúv.

V posledných rokoch počet uzatvorených medzinárodných zmlúv stúpa. Môžeme skonštatovať, že stúpajúci počet uzatvorených medzinárodných zmlúv EÚ odzrkadľuje pozitívne vzťahy s tretími krajinami a organizáciami na vysokej úrovni. Uzatvorené zmluvy týmto spôsobom napomáhajú Únii v rôznych smeroch a vytvárajú vhodné podmienky pre členské štáty a v konečnom dôsledku pre samotných obyvateľov.

1. Medzinárodná zmluva

1.1 Základná charakteristika medzinárodnej zmluvy

Medzinárodná zmluva ako typický nástroj medzinárodných vzťahov je definovaná vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve¹ (ďalej „Viedenský dohovor“) z roku 1969 v čl. 2 ods. 1 písm. A.

Vo Viedenskom dohovore sú obsiahnuté základne pravidlá zmluvného práva a podrobné podmienky úpravy vzniku, vykonávania, zmeny a zániku medzinárodných zmlúv (zákon č. 15/1988 Zb.).² „Dohovor sa nevzťahuje na dohody dojednané medzi štátmi a inými subjektmi medzinárodného práva.“³

Medzinárodná zmluva je formálnym prameňom medzinárodného práva. Riadi a správa sa medzinárodným zmluvným právom, ktoré je súčasťou medzinárodného obyčajového práva. Zmluva označuje uzavretú dohodu dvoch, alebo viacerých štátov a ďalších subjektov medzinárodného práva ako napríklad medzinárodných organizácií.

Podľa Krna „Medzinárodné zmluvy nesmú zaväzovať slabého a ani vytvárať práva a nároky pre mocného.“⁴

Zmluva má písomnú formou a je spísaná v jednej, alebo vo viacerých súvisiacich listinách, nech je názov akýkoľvek. Medzinárodné zmluvy majú normotvornú podobu upravujú všeobecné a dlhodobé práva a povinnosti štátov, sú univerzálne. Zo zmlúv vyplýva svedomité plnenie zmluvných záväzkov (zásada pacta sunt servanta).⁵ Mráz a kol. uvádzajú, že „Ďalšie pravidlá týkajúce sa uzatvárania medzinárodných zmlúv medzi štátmi a medzinárodnými organizáciami boli následne kodifikované vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve medzinárodných organizácií v roku 1986 (dokument OSN A/CONF. 129/15).“⁶

¹VIEDENSKÝ DOHOVOR o zmluvnom práve z roku 1969, [11.10.2020] Dostupné na Internete:

<[http://www.ucps.sk/clanok-0-795/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_zmluvnom_prave_\(Vieden_23_5_1969\).html](http://www.ucps.sk/clanok-0-795/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_zmluvnom_prave_(Vieden_23_5_1969).html)>

² VYHLÁŠKA ministra zahraničných vecí zo 4. septembra 1987 o Viedenskom dohovore o zmluvnom práve, [10.10.2020] Dostupné na Internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1988/15/>>

³ POŠIVÁKOVÁ, GIERTL, Medzinárodné právo verejné Materiály k štúdiu, 2013, Praha, str. 199.

⁴ KRNO, Medzinárodné právo verejné – jeho vznik a vývoj, 1964, Bratislava, str. 12.

⁵ Zásada „pacta sunt servanta“, Je základným pravidlom medzinárodného práva a hovorí, že zmluvné podmienky sú záväzné a povinné, ich neplnenie je porušením dohody.

⁶ MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava str. 206.

Medzinárodná zmluva získala svoju dnešnú podobu v povojnovom období od začiatku 20. storočia najmä však po 2 svetovej vojne. V dôsledku vyriešenia vtedajších problémov a nejasností bolo potrebné uplatniť iné pravidlá a normy, nakoľko v tej dobe zaužívaná právna obyčaj nebola dostatočným prostriedkom medzinárodného práva.

Počas dlhého časového obdobia mala popredné postavenie medzinárodná obyčaj. Článok 38⁷ Štatútu medzinárodného práva ju charakterizuje „ako dôkaz všeobecnej praxe prijímanej za práva.“⁸ Medzinárodná obyčaj na rozdiel od medzinárodnej zmluvy je nepísaným pravidlom medzinárodného práva, ktorému štáty priznali právne záväznú povahu. Nebola kodifikovaná, mala prevažne lokálnu povahu a skladala sa z dvojstranných a viacstranných pravidiel, ktorým štáty priznávali právne záväznú podobu. Medzinárodné zmluvy sa v snahe o vylepšenie vzájomnej spolupráce a riešenia nezhôd medzi štátmi, ktoré sa predtým týkali obyčajového práva, stali vhodnejšie, pretože úlohu spĺňali komplexnejšie. „Medzinárodné zmluvy sa tak začiatkom 20. storočia stavajú hlavným prostriedkom úpravy nových odvetví medzinárodného práva.“⁹ Reagujúc na tento vývoj, Viedenský dohovor vo svojej preambule uznáva čoraz väčší význam zmlúv ako prameňa medzinárodného práva. „Význam medzinárodnej zmluvy ako prameňa medzinárodného práva je tým väčší, čím širšia je oblasť jej platnosti, teda čím viac štátov sa zmluvy zúčastní.“¹⁰

1.2 Druhy medzinárodných zmlúv

Podľa Mráza „medzinárodné zmluvy možno deliť podľa rôznych kritérií: podľa formy zmluvy, počtu zmluvných strán, možnosti pristúpenia ďalších štátov, obsahu zmluvy, alebo doby jej trvania.“¹¹

Podľa formy možno medzinárodné zmluvy deliť na písomné a ústne, verejné a tajné, dohodnuté v jednom alebo viacerých dokumentoch, a na zmluvy prezidentské, vládne a rezortné.

⁷VYHLÁŠKA ministra zahraničných vecí zo 4. septembra 1987 o Viedenskom dohovore o zmluvnom práve, [11.10.2020] Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1988/15/>>

⁸Vzťah zmlúv a obyčají v medzinárodnom práve verejnom, [11.10.2020] Dostupné na Internet: <<https://www.najpravo.sk/clanky/vztah-zmluv-a-obycaji-v-medzinarodnom-praveverejnom.html?print=1>>

⁹KLUČKA, Medzinárodné právo verejné, 2004, Bratislava, str. 102.

¹⁰POTOČNÝ, Medzinárodné právo verejné, 1978, Bratislava, str. 61.

¹¹MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 208.

Marišová a Belicová tvrdia, že „*Štáty zvyčajne uzatvárajú medzinárodné zmluvy v písomnej podobe. Týmto spôsobom môžu zachytiť verne, presne a jasne svoju súhlasnú vôľu.*“¹² Zmluvy môžu byť uzavreté aj ústne (gentlemanskou dohodou),¹³ ale nevýhodou je neskoršia možnosť sporu o obsahu zmluvy. Zmluvy verejné sú určené k publikácii. Tajné zmluvy sú také, o ktorých nemá byť verejnosť informovaná. Zmluvy uzatvorené v plnej forme sú také, ktoré boli dojednané v mene štátnych orgánov zmocnených na to ústavou. Zmluvy v zjednodušenej forme uzatvárajú obvykle iné štátne orgány. Prezidentské, vládne a rezortné zmluvy zjednáva hlava štátu, vláda, alebo ministri zodpovedajúcich rezortov.

Podľa počtu zmluvných strán rozlišujeme medzinárodné zmluvy na dvojstranné (bilaterálne), viacstranné (plurilaterálne), oblastné (regionálne), alebo univerzálne. Ak ku zmluve môžu pristúpiť aj ďalšie štáty či organizácie hovoríme, že tieto zmluvy sú otvorené, „polootvorené“ či „polouzavreté“ a zmluvy zatvorené. V súčasnosti svojim počtom preyšujú dvojstranné medzinárodné zmluvy.

Podľa možnosti prístúpenia môžu ku zmluve pristúpiť aj tretie krajiny, tieto zmluvy nazývame otvorené a sú univerzálne. Zmluvy zakladajúce medzinárodné organizácie nazývame polootvorené či polouzavreté zmluvy. K týmto zmluvám je možný prístup tretích krajín za predpokladu, že spĺňajú isté spoločenské kritéria a podmienky danej organizácie, alebo je tak rozhodnuté hlavným orgánom organizácie. Zatvorené zmluvy sa týkajú subjektívnych práv a záväzkov, ku ktorým ďalšie štáty pristúpiť nemôžu.

Marišová a Belicová členia „*podľa obsahu zmluvy na politické a hospodárske, rovné, nerovné, právotvorné a kontraktuálne, mierové a vojnové, s jednorazovým, alebo opakujúcim sa plnením, alebo zmluvy upravujúce mierové vzťahy medzi štátmi, alebo vojnové vzťahy.*“¹⁴

Politické upravujú otázky bezpečnosti, mierovej spolupráce, rozvoja priateľských stykov a rozvoja vzťahov. Medzinárodnú hospodársku, vedeckú, technickú, obchodnú, sociálnu, humanitárnu a kultúrnu spoluprácu medzi štátmi upravujú hospodárske zmluvy.

¹²MARIŠOVÁ, BELICOVÁ, Medzinárodné právo verejné a súkromné, 2004, SPU v Nitre, str. 62.

¹³„Gantlemantská dohoda“ je neformálna a právne nezáväzná dohoda medzi dvoma alebo viacerými stranami.

¹⁴MARIŠOVÁ, BELICOVÁ, Medzinárodné právo verejné a súkromné, 2004, SPU v Nitre, str. 63.

Rovné zmluvy, alebo rovnoprávne sú také zmluvy, kde pri medzinárodných dochádza k pomeru práv a povinností oboch strán zmluvy, teda sú rovnocenné a totožné. Nerovné, alebo nerovnoprávne zmluvy sú také, v ktorých je medzi zmluvnými stranami značný nepomer práv a povinností. Podľa Mráza „*Právotvorné zmluvy obsahujú všeobecné právne normy, t.j. abstraktné pravidlá, podľa ktorých sú v budúcnosti upravované konkrétne vzťahy a zmluvné podmienky medzi zmluvnými stranami.*“¹⁵ Tieto zmluvy sú multilaterálne, otvorené všetkým členom spoločenstva a sú dlhodobé až večné.

Kontraktálne zmluvy predstavujú dohody, v ktorých si zmluvné strany stanovili zvláštne vzájomné subjektívne podmienky, pravá, povinnosti. Plnenie podmienok oboch strán nemusí byť identické. V určitých prípadoch je možné sa stretnúť so zmluvami kde je záväzok splnený jednorazovým aktom, tieto zmluvy nazývame jednorazové. Zmluvy, v ktorých dochádza k opakujúcemu sa plneniu záväzkov, ako napr. platby, nazývame opakujúce sa. Mierové a vojnové zmluvy sú zamerané hlavne na politické, hospodárske, sociálne, kultúrne, alebo iné vzťahy v čase mieru. Pri ozbrojených konfliktoch stráca zmluva platnosť, alebo je suspendovaná.

Potočný delí zmluvy „*podľa doby trvania na krátkodobé, ktoré upravujú vzťahy medzi štátmi na časové obdobie päť, tri, alebo jeden rok. Dlhodobé zmluvy sa uzatvárajú na časové obdobie desiatich až pätnástich rokov.*“¹⁶ Dôležité štatúty medzinárodných organizácii, mierové, bezpečnostné, politické zmluvy, alebo dohovory sa uzatvárajú na neobmedzená obdobie. Ako posledná je preliminárna zmluva, ktorá uplatňuje vzťahy len predbežne, neskôr býva nahradená oficiálnou zmluvou.

1.3 Podmienky uzatvárania medzinárodných zmlúv

Mráz a kol. uvádzajú, že „*K vzniku platnej medzinárodnej zmluvy je potrebné, aby boli obe zmluvné strany spôsobilé na uzatváranie zmluvy, aby jej predmet bol možný a dovolený, a aby zmluvné strany prejavili riadne svoju vôľu byť viazané zmluvou.*“¹⁷

¹⁵ MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 210.

¹⁶ POTOČNÝ, Medzinárodné právo verejné, 1973 Praha, Str. 297.

¹⁷ MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 208.

Spôsobilosť subjektu na uzatvorenie medzinárodnej zmluvy predstavuje prvú požiadavku na jej uzatvorenie a je atribútom štátnej suverenity. Podľa Viedenského dohovoru majú právnu spôsobilosť uzatvárať medzinárodné zmluvy všetky štáty, ktoré sú plnoprávnymi subjektmi medzinárodného práva. Ktorékoľvek zmluvy, ktoré pripúšťa všeobecné medzinárodné právo, je štát ako suverénna jednotka spôsobilý uzatvárať a má úplnú spôsobilosť.

V prípade predmetu zmluvy medzinárodné právo udeľuje subjektom širokú voľnosť vôle. Podľa Potočného *„Predmetom medzinárodnej zmluvy môže byť právna úprava akejkoľvek otázky, ktorá sa týka záujmu zmluvných strán a dá sa právne regulovať.“*¹⁸ Fyzická nespôsobilosť plnenia zmluvy, a teda záväzkov vychádzajúcich zo zmluvy, predstavuje hranice zmluvnej voľnosti medzinárodného práva. Neodkladný je súlad s primárnymi záujmami medzinárodného spoločenstva ako celku. Mráz hovorí, že to *„Znamená to, že ak predmetom zmluvy je záväzok, ktorého plnenie bolo už od samého začiatku fyzicky a absolútne nemožné, nevznikne platná zmluva. Ide tu o akt počiatku neplatný, žiadny alebo nulitný.“*¹⁹ V prípade uzatvorenia takejto zmluvy ide o prípad nezavineného omylu, alebo úmyselného uzavretia.

Štáty musia mať absolútnu slobodu pri uskutočňovaní úkonov a nemôžu byť politicky, hospodársky a vojensky donútené. Prejav vôle štátu, alebo organizácie musí vykonať relevantná osoba. Štát dáva svoje splnomocnenie svojim zástupcom, ktorých vopred určí. Vršanský a Valuch uvádzajú, že *„Osoba, ktorá, predloží plnomocnenstvo, sa považuje za zástupcu daného štátu pre prijatie, alebo overenie textu zmluvy, alebo pre vyjadrenie súhlasu, že štát bude viazaný pravidlami a povinnosťami medzinárodnej zmluvy.“*²⁰ Vo väčšine štátov je táto úloha pripisovaná hlave štátu, ale aj vláde a v obmedzenej miere aj samotnému ministrovi zahraničných vecí. Všetky iné orgány a osoby potrebujú na uzatváranie medzinárodných zmlúv plnú moc.

Skutočným súhlasom sa zmluvné strany právne zaväzujú, že obsah zmluvy nadobudne platnosť a tento právny záväzok bude platiť až do odvolania, ak v zmluve nie je doba platnosti stanovená inak.

¹⁸ POTOČNÝ, Medzinárodné právo verejné, 1973 Praha, str. 301.

¹⁹ MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 208.

²⁰ VRŠANSKÝ, VALUCH, Medzinárodné právo verejné, 2012, Bratislava, str. 88.

Mráz a kol. uvádzajú, že „Každý zjavný prejav vôle, pri ktoromkoľvek právnom akte smerujúcom k uzatvoreniu zmluvy, ktorý nezodpovedá ich skutočnej vôli a nevyjadruje ich súhlas je dôsledku toho chybný, a preto neplatný.“²¹

Neplatnosť zmluvy je teda buď absolútna, (nulitná, ničotná) a neplatná od samého začiatku, alebo bude po určitej dobe napadnuteľná a potom prípadne neplatná. Podľa Viedenského dohovoru sa za dôvody chybného, a teda neplatného prejavu považuje omyl, podvod, korupcia splnomocnenca a donútenie.

1.4 Uzatváranie a zánik medzinárodných zmlúv

Medzinárodná zmluva sa stáva po ukončení viacerých po sebe nasledujúcich aktov a splnení úloh a podmienok medzinárodnoprávne platnou a záväznou zmluvou. Medzi spomínané úlohy patrí: schválenie textu zmluvy, overenie textu, ratifikácia, prijatie, schválenie zmluvy, výmena ratifikačných listín, uloženie do depozitára a vzájomné informovanie štátov o schválení zmluvy.

Marišová a Belicová opisujú, že *“Právomoc rokovať o zmluve zahŕňa oprávnenie viesť rokovanie o uzatvorení zmluvy, formulovať obsah zmluvy, overiť text zmluvy, parafovať, alebo podpísať zmluvu.”*²² Nato, aby mohla byť uskutočnená ratifikácia je pred definitívnym prijatím potrebné schválenie textu zmluvy. Ratifikáciou zmluvy rozumieme vydanie plného, zaväzeného a definitívneho súhlasu o platnosti zmluvy v slávnostnej forme, vopred dohodnutej a podpísanej.

Pri uzatváraní medzinárodných zmlúv je potrebné, aby obe zmluvné strany dospeli k rozhodnutiu, že zmluvu chcú uzavrieť a musia vytvoriť text, ktorý bude základom tejto medzinárodnej zmluvy. Text vzniká pri rokovaní medzi subjektmi medzinárodného práva. Pri dvojstranných zmluvách sa obvykle formulovanie zmluvy začne, keď jeden štát informuje vládu druhého o svojich úmysloch uzavretia zmluvy. Mnohostranné zmluvy teda viacstranné sú zväčša prerokované na medzinárodných zasadnutiach.

V medzinárodnom práve záleží od subjektov medzinárodnej zmluvy, aby sa rozhodli, v ktorých a v koľkých jazykoch bude medzinárodná zmluva spísaná.

²¹MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 223.

²²MARIŠOVÁ, BELICOVÁ, Medzinárodné právo verejné a súkromné, 2004, SPU v Nitre, str. 65.

Pri dvojstranných zmluvách je zaužívanou praxou spísať zmluvu v národných jazykoch oboch zmluvných strán. Mnohostranné zmluvy sú spravidla zapísané v minimálne dvoch, alebo viacerých svetových jazykoch. V texte zmluvy možno rozlišovať úvod, vlastný text, záverečné ustanovenia. *“V úvode, teda preambule, sa uvádza počet zmluvných strán, účel zmluvy, mená splnomocnencov a preverenie ich plných mocí.”*²³ Ďalej sa tam uvádza obsah na ktorom sa strany dohodli. *Vo vlastnom texte zmluvy* je formulovaný samotný obsah zmluvy.

Vlastný text zmluvy je časť, ktorú rozdeľujeme na jednotlivé články, oddiely, kapitoly a časti. Mráz a kol. uvádzajú, že *“Záverečná časť má formálnu právnu povahu a upravuje podmienky právneho života zmluvy.”*²⁴ Záverečná časť obsahuje označenie autentického textu a dohodnutý spôsob urovnania sporov. Je tu určené aj obdobie, na ktoré je zmluva uzavretá, podmienky výpovede, požiadavky ratifikácie a aprobácie, prípadné možnosti jej predĺženia, a okamih vstupu zmluvy do platnosti.

Schválenie textu zmluvy sa uskutočňuje jednomyseľným hlasovaním a súhlasom všetkých zmluvných účastníkov. Podľa Marišovej a Belicovej *„Tento akt fixuje formu a obsah zmluvy, avšak bez akýchkoľvek právnych dôsledkov pre právnu záväznosť zmluvy.”*²⁵ V dvojstranných zmluvách je dôležitá jednomyseľnosť a vyplýva z toho, že ak text zmluvy bude odmietnutý, čo i len jedným účastníkom, znamená nedostatok dohody o obsahu zmluvy. O zmluvách všeobecnejšieho významu, nesúhlas menšiny neovplyvní súhlas väčšiny.

Podľa Viedenského dohovoru štát môže svoj definitívny súhlas byť viazaný zmluvou, vyjadriť vo viacerých formách ako: podpis, výmena dokumentov tvoriacich zmluvu, ratifikácia, jej prijatie, schválenie, alebo prístup ku zmluve. V dvojstranných medzinárodných zmluvách sa zmluva stáva záväznou po prijatí súhlasu oboch strán štátov. Pri mnohostranných zmluvách je potrebný súhlas väčšej časti štátov.

Podľa Viedenského dohovoru spôsob, ktorým zmluva vstupuje do platnosti určujú zmluvné strany. Vo väčšine prípadov je spôsob vstupu do platnosti zakotvený v samotnej zmluve, Podľa Mráza *„je však možné tak urobiť aj akýmkoľvek iným prejavom vôle mimo zmluvy.”*²⁶

²³POTOČNÝ, Medzinárodné právo verejné, 1973, Praha, str. 301.

²⁴MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 208.

²⁵MARIŠOVÁ, BELICOVÁ, Medzinárodné právo verejné a súkromné, 2004, SPU v Nitre, str. 63.

²⁶MRÁZ, POREDOŠ, VRŠANSKÝ, Medzinárodné právo verejné, 2003, Bratislava, str. 246.

V prípade ak tento spôsob nie je nijako stanovený v zmluve, podľa Viedenského dohovoru, sa zmluva stáva platnou dňom, kedy definitívny súhlas byť viazaný zmluvou bol vyjadrený všetkými štátmi. Pre štát, ktorý pristupuje k platnej zmluve, sa zmluva stáva platnou v deň, keď závažnosť zmluvy definitívne prijal.

Viedenský dohovor uvádza v čl. 54 až 63²⁷ viaceré dôvody zániku zmlúv, alebo prerušenia ich výkonu. Podľa všeobecného pravidla k zániku, alebo odstúpeniu od medzinárodnej zmluvy dochádza vždy, ak sa na tom zmluvné strany dohodnú, alebo je to stanovené zmluvou. Viedenský dohovor rovnako upravuje podmienky zániku zmlúv na základe dlhoročnej rôznorodej praxe, aby sa tak predišlo sporom z minulosti. Dôvody na zmenenie statusu medzinárodnej zmluvy môžu byť: Zmenšenie počtu strán pri mnohostrannej zmluve. Výpoveď, alebo odstúpenie od zmluvy, zánik zmluvy, alebo prerušenie jej vykonávania v dôsledku jej prerušenia, alebo podstatná zmena pomerov. Spôsob ukončenia platnosti zmluvy nastáva v prípade ak: dohodnutý čas zmluvy uplynie, zmluva splní svoj cieľ, sa tak zmluvné strany dohodnú, nastane dohodnutie novej zmluvy, počet zmluvných strán sa zmení, alebo nastane podstatná zmena okolností ako porušenie zmluvy či nemožnosť plniť zmluvu kvôli rozporu s normami a jej nepoužívanie. V prípade, ak by nastal jeden z prípadov, nasleduje konanie o neplatnosti zmluvy o jej zániku a prerušenia platnosti a výkonu. Toto konanie je uvedené v čl. 65-66 Viedenského dohovoru a proces patrí medzi najdôležitejšie ustanovenia. Konanie sa vzťahuje na všetky typy zmlúv, a v prípade sporu medzi zmluvnými stranami vzniká právny spor. Spôsoby riešenia sporov sú uvedené v čl. 33²⁸ Charty Organizácie spojených národov (ďalej „Charta OSN“) a obligatórny spôsob riešenia je uvedený vo Viedenskom dohovore v čl. 53 a 64. Ak sa potvrdila neplatnosť zmluvy, jej zánik alebo prerušenie jej platnosti, je nevyhnutné upraviť ich následky, ktoré sú upravené v čl. 69-72 Viedenského dohovoru.

²⁷VIEDENSKÝ DOHOVOR, Zánik zmlúv a prerušenie ich vykonávania (54-63), [12.10.2020] Dostupné na Internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1988/15/>>

²⁸CHARTA OSN, [12.10.2020] Dostupné na Internete: <<http://www.amnesty.sk/wp-content/uploads/2012/01/Charta-OSN.pdf>>

2. Cieľ a metodika práce

Cieľom bakalárskej práce je prostredníctvom medzinárodných zmlúv a konkrétnych príkladov zmlúv uzatvorených EÚ poukázať na dôležitosť, spôsob a dôvod ich uzatvárania. Práca bola zameraná na všeobecnú charakteristiku medzinárodnej zmluvy a následné objasnenie už uzatvorených zmlúv v rámci právneho systému Európskej únie. V práci sme sa venovali rozdeleniu druhov zmlúv, spôsobu ich uzatvárania, nadobudnutia platnosti až po ukončenie platnosti zmluvy. Problematiku medzinárodných zmlúv sme riešili v práve medzinárodnom a v práve EÚ, nakoľko je spôsob a proces uzatvárania v každej rovine odlišný. Typológiu vonkajších zmlúv EÚ sme sa venovali v poslednej časti práce, kde sme charakterizovali päť typov vonkajších zmlúv EÚ. Konečným výsledkom práce má byť uvedenie čitateľa do problematiky medzinárodných zmlúv a jeho oboznámenie s vonkajšími medzinárodnými zmluvami uzatvorenými EÚ. Bolo dôležité poukázať na konkrétne zmluvy, ich prínosy a spôsob akým EÚ pracuje v oblasti týchto zmlúv. Medzi tieto zmluvy sme zaradili zmluvu o obchodnej spolupráci, zmluvu o pridružení, zmluvu o spolupráci a zmluvy v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (ďalej „SZBP“) a policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach (ďalej „PJSTV“).

Počas písania práce sme využili niekoľko metód získavania a spracovávania údajov a informácií. Pri spracovávaní a interpretovaní informácií do textu sme použili metódu vysvetľujúceho opisu. Túto metódu sme využívali pri vymedzení dôležitých pojmov ako subjektivita, sui generis, prameň práva, alebo subjektivitu EÚ, ktorá predstavovala pomerne zložitý problém v práve EÚ. Pri zostavovaní práce do jednotlivých kapitol sme využili systémovú metódu. Štatistickú a grafickú metódu sme použili pri pracovaní so štatistickými databázami a vytváraní grafov, ako napríklad podiel exportu a importu v rámci FTA (zóna voľného obchodu) medzi EÚ a Japonskom, alebo pri spracovávaní tabuliek v oblasti SZBP v praktickej časti práce. Matematické metódy boli použité počas vytvárania grafov a tabuliek, ako napríklad pri riešení problematiky zmluvy medzi EÚ a Nórsym kráľovstvom.

Pre účely teoretickej časti sme využili právnickú literatúru, odborné články a príslušné zmluvy o EÚ, ktoré sú publikované v Úradnom vestníku Európskej únie. Medzi najdôležitejšie zdroje informácií práce patrí Viedenský dohovor, Lisabonská zmluva, Zmluva o fungovaní EÚ (ďalej „ZFEÚ“) a Zmluva o EÚ (ďalej „ZEÚ“).

Informácie o spôsobe a procese uzatvárania medzinárodných zmlúv sme čerpali zo stránky Európskej komisie (ďalej „EK“ alebo „Komisia“) a Rady Európskej únie (ďalej „Rada“)

V praktickej časti práce sme pracovali hlavne s údajmi z oficiálnych stránok Európskej únie a z Úradného vestníka Európskej únie, ktoré poskytujú presné a odborné informácie o medzinárodných zmluvách uzatvorených EÚ s nečlenskými štátmi a medzinárodnými organizáciami. Ciele, výsledky a priebeh zmlúv sme analyzovali na základe ročných posudkov EÚ, konkrétne Komisie a Rady a odborných publikácií. Na podloženie výsledkov využívame viacero grafov tabuliek a štatistík. V práci poukazujeme aj na uzatvorené zmluvy v piatich oblastiach, v ktorých EÚ uzatvára zmluvy. Dôležitou súčasťou pri tvorbe bakalárskej práce bolo zhromaždenie odbornej literatúry a štatistických údajov. Pri písaní práce sme využili internetové aj knižné zdroje. Štatistické údaje sme čerpali zo stránky Eurostat a WorldBank, a konkrétne zmluvy a ich presné znenie sme našli na stránke EÚ a v úradnom vestníku EÚ, ktorý je označovaný ako EUR-lex.

3. Medzinárodné zmluvy v práve Európskej únie

3.1 Medzinárodné zmluvy ako prameň práva Európskej únie

Právny systém EÚ môžeme označiť ako dynamický a členitý, ktorý sa neustále vyvíja a disponuje vlastným subsystémom prameňov práva a vlastným mechanizmom ich tvorby. Pozostáva z právnych noriem rôznej povahy, účelu, druhu a právnych účinkov. EÚ je jedinečné právne spoločenstvo demokratických štátov, ktorého členské krajiny disponujú osobitnými znakmi a vlastným právnym systémom. Výsledkom tejto spolupráce je integrácia členských štátov EÚ v širokom spektre oblastí. Dochádza tu k zmene bipartity práva medzinárodného a vnútroštátneho na tripartitu, ktorá pozostáva z práva vnútroštátneho, medzinárodného a práva EÚ. Podľa Šiškovéj a Stehlíka *„Vybudovanie právneho systému EÚ na princípe nadštátnosti, nám umožňuje jeho označenie sui generis²⁹ obdobne, ako je označovaná aj samotná EÚ.³⁰ Vzťah medzi členskými štátmi a EÚ je podriadený, znamená to, že právna povaha práva EÚ má prednosť, a je teda nadriadená nad vnútroštátnym právom členských štátov. Tento fakt sa odrazil v právnej regulácii, keďže členské štáty sa podriadili a zaviazali k rešpektovaniu práva EÚ. Tomášek tvrdí, že „Špecifický charakter právneho systému EÚ je spôsobený predovšetkým tým, že sa členské štáty dobrovoľne vzdali zvrchovaných právomocí v prospech EÚ, čím sa jej právne podriadili a zaviazali k rešpektovaniu právnych aktov vydaných z jej pozície.“³¹ Členské štáty delegovaním právomocí výlučne rozhodujú o kompetenciách EÚ, ich rozsahu, oblasti a spôsobu uplatnenia prameňov. Pod pojmom prameň práva EÚ sa rozumejú oficiálne formy, v ktorých objektívne právo nachádza svoje vyjadrenie a je v nich obsiahnutá právna norma. Pramene práva EÚ upravujú finančnoprávne, obchodnoprávne, sociálnoprávne, súťažnoprávne, pracovnoprávne a iné vzťahy. Podľa Strážnickej *„Diferencia prameňov práva EÚ od prameňov práva iných právnych disciplín vychádza zo špecifického spôsobu ich tvorby, aplikácie, vynútiteľnosti a hierarchického usporiadania.“³²**

²⁹ Sui generis (doslova "svojho rodu") je latinský výraz znamenajúci „svojho druhu“.

³⁰ ŠIŠKOVÁ, STEHLÍK, Európske právo 1, 2007, Praha, str. 75.

³¹ TOMÁŠEK, Právo Európskej únie, 2013, Praha,

³² STRÁŽNICKÁ, Európska integrácia a právo Európskej únie, 2009, Bratislava, str.67.

Podľa významu a stupňa právnej sily pramene práva³³ EÚ členíme nasledovne: primárne pramene, všeobecné právne zásady, medzinárodné zmluvy uzavreté Európskou úniou, sekundárne pramene a judikatúra Súdneho dvora EÚ. Nižšia pozícia medzinárodných zmlúv v hierarchickom usporiadaní prameňov práva EÚ odráža ich podriadenosť primárnym prameňom a všeobecným právnym zásadám. Medzinárodné zmluvy uzatvorené medzi EÚ a tretími štátmi sú výsledkom nadobudnutia právnej subjektivity. Od medzinárodnoprávnej subjektivity sa odvíja možnosť byť plnohodnotným aktérom medzinárodného života. Právna teória považuje za subjekty medzinárodného práva aj medzinárodné organizácie, ktorých subjektivita je odvodená od členských štátov. Klučka a Mazák opisujú, že „*Subjektom medzinárodného práva je jednotka, ktorá má medzinárodnoprávnu subjektivitu, teda je spôsobilá byť nositeľom práv a povinností a má spôsobilosť na právne úkony.*“³⁴ EÚ získala svoju vlastnú právnu subjektivitu Lisabonskou zmluvou³⁵ (čl. 47 ZEÚ),³⁶ ktorá predstavuje poslednú úpravu základného zmluvného rámca EÚ. Zmluva bola podpísaná 13. decembra 2007 a vstúpila do platnosti 1. decembra 2009. V Lisabonskej zmluve sa po prvýkrát explicitne objasňujú právomoci EÚ. Únia tak v oblastiach svojich právomocí, ktorými disponuje, môže podpisovať medzinárodné zmluvy a vstupovať do medzinárodných organizácií. Spôsob, podmienky a postupy uzatvárania medzinárodných zmlúv, sú podrobne stanovené v čl. 216. ZFEÚ.³⁷ „*Medzinárodné dohody sú výsledkom konsenzu medzi EÚ na jednej strane a krajinou mimo EÚ, alebo organizáciou tretej strany na druhej strane.*“³⁸ Tzv. vonkajšie zmluvy³⁹ sú súčasťou *acquis*⁴⁰ a uzatvorením takejto zmluvy sa zavádzajú povinnosti a práva pre EÚ a pre členské štáty Únie.

³³Pramene práva EÚ, [12.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://e-justice.europa.eu/contentulaw-3-s k . do>>

³⁴KLUČKA, MAZÁK a kol., Základy európskeho práva, 2004, Bratislava, str. 30.

³⁵Lisabonská zmluva, 2007, [12.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eurlex.europa.eu/l egal conte nt/S K/T XT/?uri= LEGISS UM%3Aai0033>>

³⁶ČLÁNOK 47 ZEÚ, [14.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/T X T /?uri=CE LEX % 3A12016M048>>

³⁷Zmluva o fungovaní EU, [14.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT /?uri= CEL EX%3A12016E%2FTXT >>

³⁸Článok 216 ZFEÚ, [14.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ SK /TXT/?uri=CELEX%3A12016E216>>

³⁹Medzinárodné zmluvy uzatvorené Európskou úniou sú často označované aj ako Vonkajšie zmluvy EÚ.

⁴⁰„Acquis“ označuje pre právny poriadok EÚ. Súhrn všetkých právnych pravidiel

Zmluvy musia byť uzatvorené v súlade so zakladajúcimi zmluvami EÚ a vyžaduje sa ich uplatňovanie v celej EÚ. Medzinárodné zmluvy sú súčasťou medzinárodného práva verejného. Zmluva sa stáva súčasťou práva EÚ v momente vstupu do platnosti na základe uzatváracieho aktu, ktorým môže byť nariadenie, alebo rozhodnutie, kde v prílohe je obsiahnuté prijatie zmluvy orgánom EÚ ako znak sekundárneho práva. Zmluva je publikovaná v Úradnom vestníku EÚ tak ako iné právne akty EÚ, čím je zmluva inkorporovaná do práva EÚ a nie je pritom dôležitá aká forma schválenia bola použitá. Z toho vyplýva, že medzinárodná zmluva je riadne uzatvorená EÚ a je integrálnou súčasťou práva EÚ odo dňa nadobudnutia jej platnosti.

Táto skutočnosť má štyri zásadné dôsledky: medzinárodná zmluva je záväzná čl. 216/2 ZFEÚ, medzinárodná zmluva je technicky nadradená sekundárnemu právu, zmluva môže mať priamy účinok a Súdny dvor Európskej únie (ďalej „ESD“) má rozsiahlu právomoc pri výklade zmlúv EÚ. Samotné zmluvy zakladajúce pôvodné Európske spoločenstvá⁴² sú širšie ako iné medzinárodné zmluvy. Na základe týchto zmlúv orgány EÚ obdržali svoje právomoci ako súdnu, právotvornú a výkonnú, ktoré im umožňujú aplikovať svoj právny poriadok teda prijímať a uplatňovať vlastnú legislatívu.

EÚ je všeobecne oprávnená uzatvárať medzinárodné zmluvy s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami v prípade, ak pri uzatvorení vonkajšej zmluvy, je splnená aspoň jedna zo štyroch nasledujúcich podmienok. 1. Uzatvorenie zmluvy je možné v prípade ak popri čl. 216 ZFEÚ existuje ešte iný špecifický hmotnoprávny základ v primárnom práve EÚ. 2. Zmluva je potrebná k dosiahnutiu cieľov v rámci politiky EÚ. 3. *„Uzatvorenie zmluvy je stanovené právne záväzným aktom Únie, 4. alebo sa zmluva môže dotknúť spoločných pravidiel či zmeniť ich oblasť pôsobenia.“*⁴² Vo výlučnej právomoci EÚ sa podľa čl. 3/2 ZFEÚ⁴³ uzatvárajú zmluvy v troch prípadoch. 1. Ak tak určí legislatívny akt, 2. ak je uzatvorenie tejto zmluvy nevyhnutné k vykonaniu vnútornej právomoci, alebo 3. pokiaľ jej uzatvorenie môže ovplyvniť spoločné pravidla či zmeniť ich pôsobnosť.

⁴¹Zmluvy zakladajúce Európske spoločenstvá, [14.2.2021] Dostupné na Internet: <https://europa.eu/european-union/law/treaties_sk>

⁴²SVOBODA, Právo vnějších vztahů EU, Praha, str. 43.

⁴³ČLÁNOK 3/2 ZFEÚ, [14.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A12016E003>>

„Aj napriek faktu že v čl. 3/2 ZFEÚ sú uvedené len tri oblasti, v ktorých má EÚ výlučnú právomoc uzatvárať vonkajšie zmluvy, EÚ má aj napriek tejto skutočnosti právomoc uzatvárať zmluvy, ktoré sú uvedené v čl. 3/1 ZFEÚ.“⁴⁴ Oblasti, v ktorých má EÚ výlučnú právomoc uzatvárať medzinárodné dohody vrátane obchodných dohôd sú špecifikované v čl. 3 ZFEÚ. Sem výslovne a taxatívne zaradujeme päť oblastí a to: colnú úniu, spoločnú menu, spoločnú obchodnú politiku, hospodársku súťaž a zachovanie biologických morských zdrojov v rámci politiky rybolovu.

V prípade, ak má EÚ a členské krajiny EÚ spoločnú právomoc, zmluvu uzatvára EÚ aj krajiny EÚ. Hovoríme o zmiešanej dohode, ku ktorej je potrebný súhlas členských krajín. Spoločné právomoci sú špecificky definované v čl. 4 ZFEÚ⁴⁵, nevzťahuje sa však na oblasti uvedené v čl. 3 a 6 ZFEÚ.⁴⁶

3.2 Postup uzatvárania medzinárodných zmlúv

Prijímanie medzinárodných zmlúv je flexibilné a je na zmluvných stranách ako sa budú riadiť pri postupe uzatvárania. Zvyčajne má postup uzatvárania zmlúv podľa medzinárodného práva niekoľko štádií a to: dohodnutie obsahu zmluvy, autentifikácia textu, podpis, čiastočná aplikácia a vyjadrenie súhlasu byť viazaný zmluvou. Uzavretie medzinárodných zmlúv v práve EÚ je odlišné v porovnaní s medzinárodným právom verejným. Samotný legislatívny proces je odlišný v EÚ v porovnaní s procesom, ktorý je pri iných medzinárodných organizáciách. Hovoríme o spoločnom vnútroštátnom práve členov EÚ. Právo súčasne vzniká na základe autonómnej právomoci spoločenstva. Rozličné je aj prijímanie právne záväzných aktov. EÚ uznáva štyri možné spôsoby hlasovania a to: jednomyseľne, jednoduchou, dvojtretinovou, alebo kvalifikovanou väčšinou. V medzinárodnom práve sa uznáva len jednomyseľné hlasovanie suverénnych štátov. Návrh na uzatvorenie zmluvy podáva Komisia Rade. Úlohou Rady je vymenovať vyjednávača, alebo vedúceho negociačného tímu EÚ a rozhoduje aj o zahájení rokovania.

⁴⁴ SVOBODA, Právo vonšších vzťahů EU, Praha, str. 47.

⁴⁵ Článok 3-6 ZFEÚ, [15.2.2021] Dostupné na Internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/S_K/TXT/?uri=CELEX%3A12016E004>

⁴⁶ Článok 3-6 ZFEÚ, [15.2.2021] Dostupné na Internete: <<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>>

Vedúci tímu je hlavným zástupcom negociačného procesu a riadi sa na základe smerníc, ktoré dostáva od Rady. Na návrh Rady môže byť vyjednávač povinný konzultovať o priebehu so zvláštnym výborom, ktorý pozostáva zo zástupcov členských štátov EÚ. O podpise dohody, dočasnom prijatí a uzatvorení rozhoduje Rada, ktorá dá splnomocnenie vyjednávačovi na základe jeho návrhu. Návrh zmluvy sa schvaľuje formou nariadenia, alebo rozhodnutia sui generis bez adresáta a ostatným stranám sa oznámi, že EÚ sa cíti byť zmluvou viazaná. Tento postup sa nazýva všeobecná metóda, existujú však výnimky, ako napríklad zmiešané zmluvy ("mixed agreements"), ktoré sú uvedené nižšie. V čl. 218 ZFEÚ⁴⁷ sú presne ustanovené postupy dojednávania a uzatvárania zmlúv medzi EÚ a tretími krajinami. Rada, Európsky parlament, Komisia, alebo členský štát môže požiadať o posudok ESD o súčinnosti zmluvy s právom EU na základe čl. 218/11 ZFEÚ. V prípade negatívneho posudku sa pracuje na odstraňovaní nezlučiteľnosti, alebo sa od dohody upustí. Zmluvy uzatvára Rada výnimočne Komisia pričom spôsob vyjadrenia súhlasu pramení z medzinárodnoprávnej praxe. Európsky parlament je v priebehu rokovania o medzinárodnej zmluve plne informovaný. K uzatvoreniu zmluvy je potrebný súhlas EP, alebo predchádzajúce konzultácie s EP, (výnimku má zmluva, ktorá sa týka SZBP EÚ)⁴⁸, kde sú podmienky prijatia zmluvy iné. Počas postupu uzatvárania zmluvy sa zásadne rozhoduje kvalifikovanou väčšinou. Rada rozhoduje jednomyseľne, len ak zmluva upravuje oblasť, pre ktorú je potrebný súhlas všetkých štátov. Vyššie uvedený spôsob uzatvárania zmlúv nie je možné použiť, ak sa jedná o zmluvy: zmiešané, zmluvy o menových kurzoch, obchodné zmluvy, zmluvy o SZBP, zmluvy zaoberajúce sa policajnou alebo justičnou spoluprácou v trestných veciach, zmluvy o pridružení, zmluvy s tretími krajinami, ktoré upravujú spoločné hospodárske, technické, finančné podmienky a zmluvy uzatvárané Komisiou.

Zmiešané zmluvy sú také, ktoré uzatvára EÚ aj členské štáty. Tento druh zmlúv sa uzatvára v prípade, ak EÚ nemá v určitej oblasti žiadnu implicitnú, alebo explicitnú právomoc. Pri tomto type zmlúv nehovoríme o zdieľanej ani výlučnej právomoci EÚ.

⁴⁷ Článok 218 ZFEÚ, [17.2.2021] Dostupné na Internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SK/T XT/?uri=CELEX%3A1206E218>>

⁴⁸ Zmluvy o spoločnej bezpečnostnej politike EÚ, [17.2.2021] Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/zahr_a_nicna_politika/europske_zalezitosti-spolocna_zahranicnaabezpecnostnapolitikaszbp>

Podľa Svobodu „*Tento druh zmluvy poukazuje na to, že EÚ nemá úplnú právomoc zjednať celý obsah konkrétnej zmluvy, ktorý môže pokrývať viacej oblastí, z ktorých niektoré môžu byť výlučné a niektoré zdieľané.*“⁴⁹

Dohody týkajúce sa systému menových kurzov a podmienky prijatia tejto zmluvy sú podrobne spomenuté v čl. 219 ZFEÚ.⁵⁰ Cieľom je zaistiť rovnaký postoj štátov Eurozóny pri uzatváraní zmlúv tohto druhu. Rada rozhoduje na základe odporúčaní Komisie a po konzultácii s Európskou centrálnou bankou o podmienkach uzatvárania zmluvy.

Zmluvy zaoberajúce sa spoločnou obchodnou politikou nazývame *obchodné zmluvy*. Proces uzatvárania má odchýlky od čl. 218 ZFEÚ.⁵¹ Tradične Komisia podáva odporúčanie Rade o zahájení rokovania. V podobných vyjednávacích procesoch je zriadený zvláštny výbor, ktorý sa riadi smernicami a priebežne sa informuje. Rozhoduje sa kvalifikovanou väčšinou v prípadoch: 1. Ak by obchod s kultúrnymi a audiovizuálnymi službami ohrozoval kultúru, alebo jazykovú rozmanitosť EÚ. 2. V prípade, ak by dohody mohli výrazne narušiť vnútroštátne poskytovanie zodpovednosť sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích služieb. 3. V oblasti obchodu so službami a aspektov duševného vlastníctva, kde je vyžadovaná v rámci vnútorných predpisov jednotnosť. Najkomplikovanejšiu úpravu predstavujú *zmluvy týkajúce sa SZBP*. EÚ je spôsobilá uzatvárať zmluvy v oblasti SZBP na základe čl. 37 ZEÚ,⁵² ktorý hovorí o možnom uzavretí medzinárodnej dohody medzi EÚ s jedným, alebo viacerými štátmi, alebo medzinárodnou organizáciou. Celkové právomoci EÚ voči SZBP sú zakotvené v čl. 2/4 ZFEÚ,⁵³ na ktorý nadväzuje čl. 24/1 ZEÚ.⁵⁴ Napriek faktu, že v čl. 3-6 ZFEÚ sú právomoci uzatvárania MZ systematicky roztriedené, pri SZBP nie jasné, či sa jedná o výlučnú alebo všeobecnú právomoc uzatvárať MZ.

⁴⁹SVOBODA, Právo vnějších vztahů EU, Praha, str. 48.

⁵⁰Článok 219, (ZFEÚ), [17.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>>

⁵¹Článok 218, (ZFEÚ), [20.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>>

⁵²Článok 37, (ZEÚ), [20.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016M037>>

⁵³Článok 2/4, 3-6, (ZFEÚ), [20.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>>

⁵⁴Článok 24, (ZEÚ), [14.4.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A12016M024>>

Aplikujeme čl. 4 ZFEÚ,⁵⁵ pod ktorý spadajú zmluvy, ktoré nie sú inak špecifikované v iných kategóriách. Podľa článku 4/1 ZFEÚ ide o právomoc zdieľanú. Do tejto kategórie zaraďujeme práve tie politiky EÚ, ktoré nie sú výslovne uvedené v iných kategóriách, pretože SZBP nemá právomoc výlučnú, koordinačnú či podpornú. V prípade zjednaní takejto zmluvy odporúčanie Rade dáva Vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (ďalej „VP-ZVBP“) nie Komisia. Európsky parlament nie je zapojený do rozhodovacieho procesu a Rada uzatvára zmluvy týkajúce sa SZBP jednomyseľne. Zmluvy v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach sa plne podriaďujú právu EÚ a podliehajú všeobecnej procesnej úprave čl. 218 ZFEÚ.⁵⁶

Niektoré zmluvy môže uzatvoriť iba Komisia, medzi tieto zmluvy zaraďujeme: Dohody o uznaní „laissez-passer“ (služobných pasov úradníkov Medzinárodných organizácií). Vonkajšie zmluvy v rámci Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (ďalej „EURATOM“) kde má Komisia na základe smerníc Rady možnosť zjednať zmluvy po dosiahnutí kvalifikovanej väčšiny. Dohody v rámci EURATOM, ktoré sú zaistené v rámci rozpočtu môže zjednávať Komisia, avšak dohody o pridružení zjednáva výlučne Rada. Súťažné vonkajšie zmluvy uzatvára výlučne Komisia v oblasti politiky hospodárskej súťaže. Primárne právo EÚ neberie do úvahy pozastavenie platnosti zmluvy, a preto musí byť použitá úprava čl. 57-60⁵⁷ Viedenského dohovoru. Podľa Svobodu „Úpravu však možno použiť len v prípade, ak má byť prijatý sekundárny vonkajší akt s právnymi účinkami, a nejedná sa len o inštitucionálne zmeny.“⁵⁸ Rozhodnutie o pozastavení uplatňovania zmluvy môže vydať Komisia, alebo VP- ZVBP. Na pozastavenie platnosti zmluvy sa použije rovnaký postup ako pri jej uzavretí. Kvôli nedostatočnej procesnej úprave tento postup sa využíva aj pri ukončení platnosti zmluvy. Ukončenie zmluvy v tomto prípade je často reakciou na jej porušenie druhou zmluvnou stranou. Úloha Európskeho parlamentu (ďalej „EP“) je v tomto procese obmedzená.

⁵⁵Článok 4 (ZFEÚ), [20.2.2021] Dostupné na Internet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX_%3A12016E004>

⁵⁶Článok 218 (ZFEÚ), [19.2.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUT/O/?uri=CELEX:12016E218>>

⁵⁷Viedenský dohovor o zmluvnom práve, články 57-60, [19.2.2021] Dostupné na Internet: <http://www.ucps.sk/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_zmluvnom_prave>

⁵⁸SVOBODA, Právo vnějších vztahů EU, Praha, str. 67.

3.3 Zmluvy uzavreté Európskou úniou

EÚ uzatvára medzinárodné zmluvy na základe svojich politických ekonomických a iných záujmov alebo situácii. Medzi vonkajšie zmluvy zaraďujeme:

Obchodné zmluvy, ktoré sú v rámci EÚ uzatvárané o obchode s tovarom a službami. EÚ uzatvára zmluvy bilaterálne, ako napríklad zmluvu medzi EÚ a Japonskom,⁵⁹ ale hlavne multilaterálne. Medzi multilaterálne zmluvy možno zahrnúť dohodu o založení Svetovej obchodnej organizácie (WTO)⁶⁰ a ďalšie nadväzujúce dohody, ako Všeobecná dohoda o clách a obchode (GATT)⁶¹ a Všeobecná dohoda o obchode so službami (GATS).⁶²

Zmluvy o spolupráci sú obsahovo obširnejšie v liberalizácii obchodu a hospodárskych ustanoveniach a oblastiach. Používajú sa hlavne tam, kde má EÚ záujem o užší vzťah medzi krajinami. Patria sem hlavne dohody o partnerstve a spolupráci, dohody o stabilizácii, rozvoji a niektoré sektorové dohody napríklad v oblasti vedy a techniky. Ako príklad zmluvy o spolupráci môžeme uviesť multilaterálnu dohodu o posilnenom partnerstve EÚ, EURATOM a Arménskom,⁶³ alebo dohovor o ochrane a spolupráci Dunaja.⁶⁴

„Dohody o pridružení sú prejavom najužšieho vzťahu nečlenskej krajiny k Európskej únii.“⁶⁵ Je potrebné rozlíšiť dohody o pridružení, ktoré majú aspekty rozšírenia EÚ, alebo dohody bližšej spolupráce, teda bez perspektívy prístúpenia k EÚ. Do tejto kategórie môžeme zaradiť dohody medzi EÚ na jednej strane a kandidátskymi krajinami pre vstup do EÚ ako Turecko, Albánsko, Srbsko.⁶⁶

⁵⁹Dohoda EÚ-Japonsko, [viac v kapitole 3.3.1]

⁶⁰Zmluva o založení WTO, [28.2.2021] Dostupné na Internete : <https://www.wto.org/en/gloss/doc_s_e/legal_e/04-wto.pdf>

⁶¹GATT dohoda, [28.2.2021] Dostupné na: <https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm>

⁶²GATS dohoda, [14.4.2021] Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar11012>>

⁶³EU-EURATOM-ARMENSKO, [28.2.2021]Dostupné na Internete:<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/E N /TXT/?u ri=CELEX%3A32020D097 1>>

⁶⁴Dohovor o spolupráci Dunaja, [28.2.2021] Dostupné na Internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/S K/A LL/ ?u r i=CELEX%3A21997A1212%2803%29>>

⁶⁵KRNO, Medzinárodné právo verejné – jeho vznik a vývoj, 1964, Bratislava, str. 12.

⁶⁶Kandidátske krajiny EÚ, [28.2.2021]Dostupné na Internete: < https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_sk >

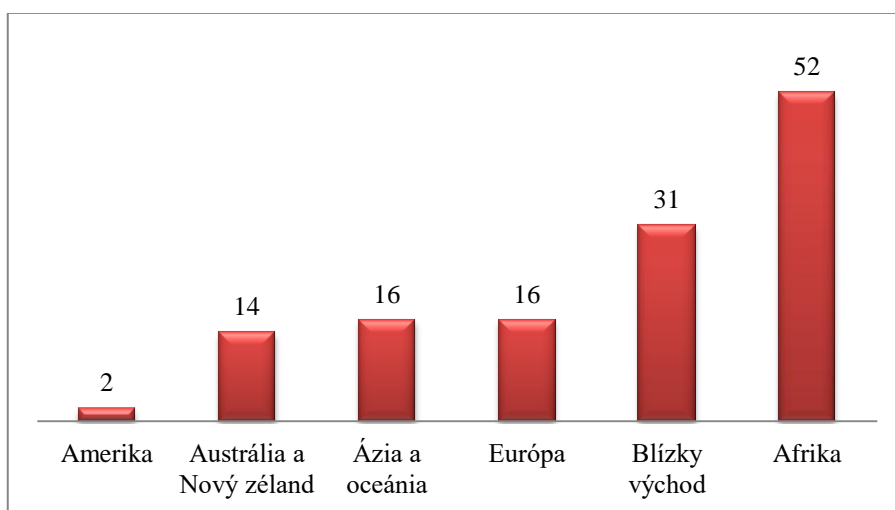
Dohody v oblasti *spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky* zaväzujú len orgány EÚ, nie členské štáty. Rozdeľujeme ich na participačné zmluvy (upravujúce účasť tretieho štátu na misii Európskej únie), statusové zmluvy (upravujúce podmienky pobytu civilnej, alebo vojenskej misie v treťom štáte) a bezpečnostné zmluvy (umožňujú zmluvným stranám vzájomne sa oboznamovať s utajovanými skutočnosťami).

Zmluvy *Policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach* upravujú právnu pomoc a vydávanie medzi členskými štátmi EÚ a tretím svetom. Ako príklad môžeme uviesť zmluvu medzi EÚ a jej členmi a USA v oblasti leteckej dopravy (viac v 3.3.5).

3.3.1 Obchodné zmluvy

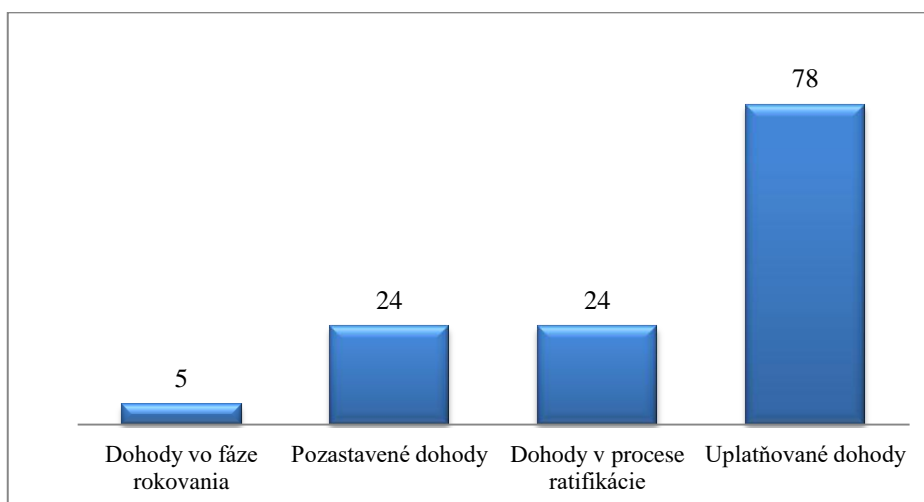
Európska únia je momentálne v procese rokovania s viacerými krajinami o nových obchodných zmluvách. Do tohto dňa EÚ uzatvorila MZ so 74 krajinami a s ďalšími 24 sú zmluvy v štádiu ratifikácie. V celkových číslach má EÚ uplatnené dohody, alebo dohody v štádiu rokovania či ratifikácie na každom kontinente. Únia v roku 2021 celkovo uplatňuje 78 obchodných dohôd. Na grafe č. 1 sme znázornili geografické rozdelenie obchodných zmlúv a na grafe č. 2 rozdelenie zmlúv na základe štádia, v ktorom sa nachádzajú. Graf č. 3 znázorňuje druhy obchodných zmlúv, ktoré EÚ uplatňuje v roku 2021.

Graf 1: Geografické rozdelenie medzinárodných obchodných zmlúv EÚ

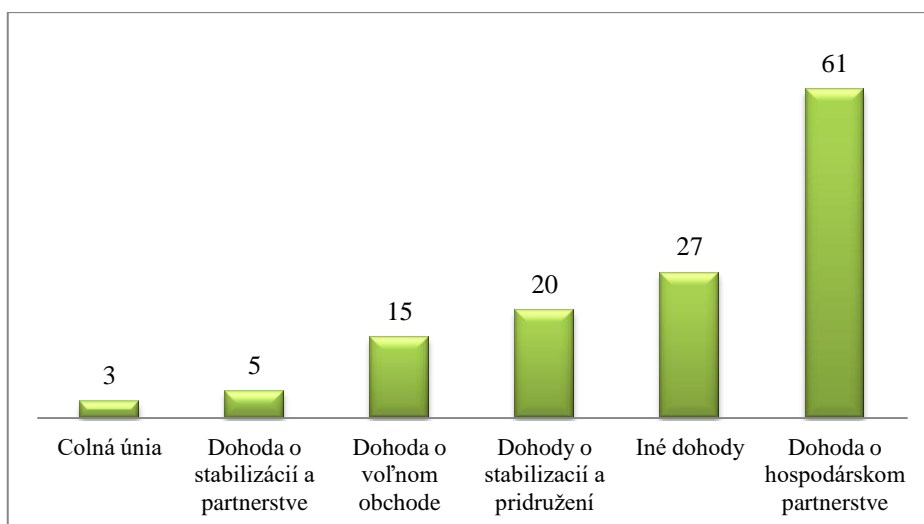
Zdroj: Európska Únia, EUR-lex, 2021, Vlastné spracovanie, 2021, [28.2.2021 Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/inter-agree.html>>

Graf 2: Medzinárodné obchodné zmluvy EÚ

Zdroj: Európska komisia, 2021, Vlastné spracovanie, 2021, [28.2.2021] Dostupné na Internetе: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>>

Graf 3: Obchodné dohody EÚ v závislosti od druhu

Zdroj: Európska komisia, 2021, Vlastné spracovanie, 2021, [28.2.2021] Dostupné na Internetе: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>>

Medzi najrozšírenejšie zmluvy uzatvárané EÚ sú dohody o hospodárskom partnerstve, za ktorými nasledujú dohody o stabilizácii a pridružení a dohody voľnom obchode. Obchodné dohody EÚ prispeli v roku 2019 do EÚ sumou 113 miliárd EUR. V roku 2019 EÚ uplatnila preferenčné bilaterálne *obchodné dohody* s tromi ázijskými ekonomikami, konkrétne to sú Južná Kórea, Japonsko a Singapur.⁶⁷

⁶⁷FTA Zmluvy EÚ, [28.2.2021]Dostupné na Internetе: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/de_cember/tra do c_118238.pdf>

Tieto dohody pomáhajú spoločnostiam EÚ zostať konkurencieschopnými. Dohody prispievajú k posilneniu medzinárodných noriem, necolných záväzkov a predstavujú dôležité body pre celý región, od ktorých môžu podniky v EÚ rozšíriť operácie do susedných krajín.

Rok 2019 bol prvým rokom, v ktorom bola bilaterálna *dohoda o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom*⁶⁸ aplikovaná. Dohoda bola podpísaná 17. júla 2018 v Tokiu a do platnosti vstúpila 1. februára 2019. Zmluva je zložená z 23 článkov a z 23 príloh. Obe zmluvné strany uvedenej zmluvy, sú oprávnené písomnou formou informovať druhú stranu o svojom úmysle vypovedať dohodu. Výpoveď danej zmluvy v tomto prípade nadobúda účinnosť šesť mesiacov po dátume prijatia oznámenia druhou stranou, pokiaľ strany neurčia inak.

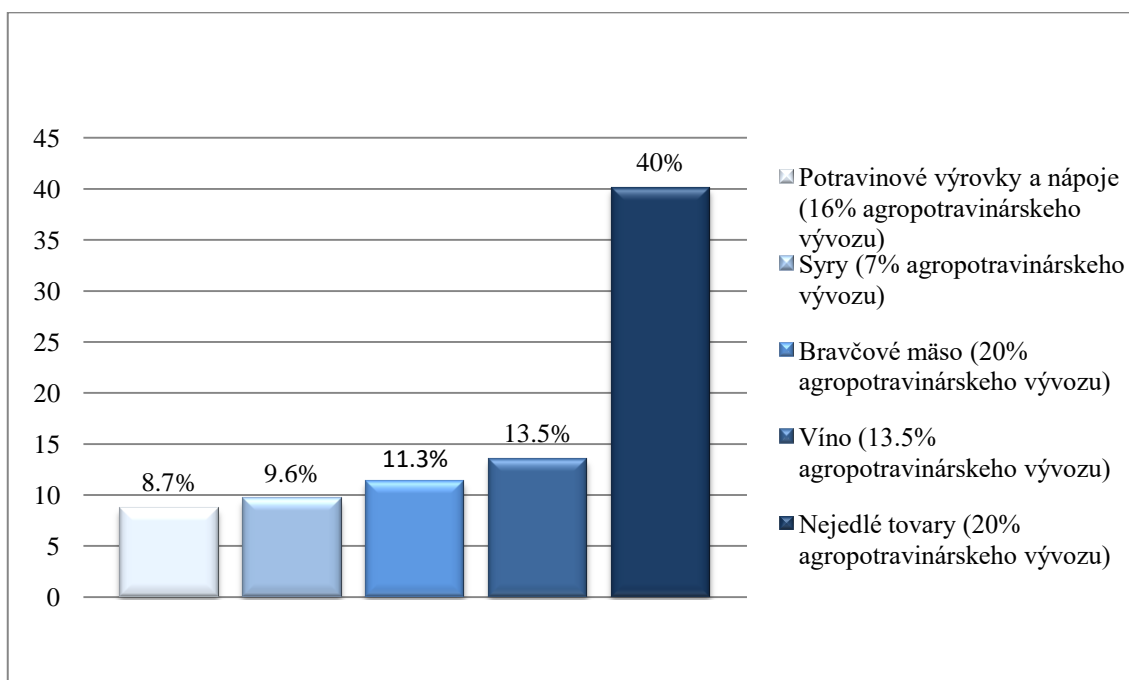
Na začiatok je dôležité povedať, že dohoda medzi EÚ a Japonskom má rovnako obchodné ako aj partnerské prvky, v tejto časti práce sa však zameriame na obchod. Hlavným cieľom dohody bolo posilnenie vzájomného obchodu medzi tovarom a službami. Japonsko je siedmym najväčším obchodným partnerom EÚ a predstavuje 3% vonkajšieho obchodu.⁶⁹ Dohoda v krátkej dobe napomohla k zvýšeniu vývozu mnohých výrobkov z EÚ.⁷⁰ Agropotravinársky vývoz v roku 2019 vzrástol o 16%. V roku 2019 mala viac ako polovica všetkého tovaru EÚ nárok na colné preferencie v rámci EÚ a Japonska. Po tom, čo spoločnosti z EÚ oznámili počiatočné ťažkosti pri vývoze do Japonska, Tokio súhlasilo uplatňovať zjednodušený colný postup pri uplatňovaní a získavaní colných preferencií, ktoré využíva 86% poľnohospodárskeho vývozu EÚ. Po nadobudnutí platnosti dohody o hospodárskom partnerstve medzi EÚ a Japonskom došlo k roku 2019 zvýšeniu dvojstranného obchodu medzi EÚ a Japonskom o 5,8 %. Obchod vzrástol o 10% s výrobkami, pre ktoré clá najvýraznejšie poklesli, napríklad na víno, mäso, syry, poľnohospodárske výrobky ako aj na textil, odevy a obuv. Ako je možno vidieť na grafe č. 4 tieto výrobky zaznamenali najväčší rast exportu z EÚ. Tradičný vývoz EÚ do Japonska predstavuje aj farmaceutický priemysel, dopravné zariadenia a stroje, ktoré profitovali zo stáleho rastu.

⁶⁸EÚ-Japonsko FTA, [1.3.2021] Dostupné na Internete: <<https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/>>

⁶⁹2020 Ročná správa EÚ FTA (EÚ-Japonsko), [1.3.2021] Dostupné na Internete : <https://tr.ade.e.c.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159042.pdf>

⁷⁰2019 Ročná správa EÚ o FTA EÚ- Japonsko, [1.3.2021] Dostupné na Internete: <https://ec.europa.eu/tran_sparen cy/regdo c/rep/ 1/2020/EN /COM-2020-705-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

Graf 4: Rast hlavných agropotravinárskych vývozov EÚ 27 do Japonska (2018 - 2019)

Zdroj: Európska Komisia, 2019, Vlastné spracovanie, 2021, [1.3.2021] Dostupné na Internete: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2020/EN/COM-2020-705-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF> >

Japonsko začalo poskytovať dodávateľom z EÚ nediskriminačný prístup k obstarávaniu. Na vnútroštátnej úrovni Japonsko súhlasilo s otvorením výberového konania pre uchádzačov EÚ na 87 nemocníc a akademické inštitúcie a 29 subjektov distribúcie elektriny. EÚ tiež získala lepší prístup na japonský trh so železničným vybavením a infraštruktúrou. Dohoda medzi EÚ a Japonskom obsahuje komplexnú dohodu v oblasti služieb a investícií. Japonsko sa po prvýkrát dohodlo na uplatňovaní vnútroštátnych zásad regulácie licencií, kvalifikačných požiadavkách a na postupoch a technických normách, nielen na služby v odvetviach, ale aj investíciách do sektorov služieb, ako je poľnohospodárstvo, výroba a ťažba. Japonsko otvorilo ďalšie distribučné kanály pre súkromné poisťovacie spoločnosti v EÚ. V rámci poštových a kuriérskych služieb, boli dohodnuté pravidlá týkajúce sa protisúťažných praktík spoločnosti. Ďalším prínosom bolo uplatnenie zjednodušeného colného režimu pri uplatňovaní colných sadzieb preferencie, riešenie počiatočných ťažkostí, ktorým čelia podniky. Zlepšili sa postupy riadenia kvót na dovoz určitých poľnohospodárskych výrobkov, komodity a spracované poľnohospodárske výrobky, aby sa uľahčilo používanie kvót. Boli prijaté konkrétne kroky na prípravu vykonávania obchodu a trvalo udržateľného rozvoja a ustanovenia o rozvoji vrátane zriadenia domácej poradnej skupiny.

3.4.2 Zmluvy o spolupráci

EÚ uzatvára dohody o spolupráci a partnerstve hlavne s krajinami, ktoré sú predmetom európskej susedskej politiky, ako napríklad bývalé sovietske republiky, krajiny severnej Afriky, ale aj s krajinami, ktoré sa nachádzajú na Európskom kontinente, avšak nie sú súčasťou EÚ. Cieľom zmlúv je vzájomná spolupráca v širokom spektre oblastí, ale aj podpora krajín pri budovaní trhového hospodárstva, vhodného prostredia pre priame zahraničné investície (PZI) a podnikanie a obchodných vzťahov. Dohody o partnerstve sa často týkajú spolupráce v kultúrnej, vedeckej, technickej, administratívnej a občianskej oblasti. V tabuľke č. 1 nižšie, sú uvedené zmluvy o spolupráci, ktoré boli v minulosti podpísané a EÚ ich uplatňuje aj v roku 2021.

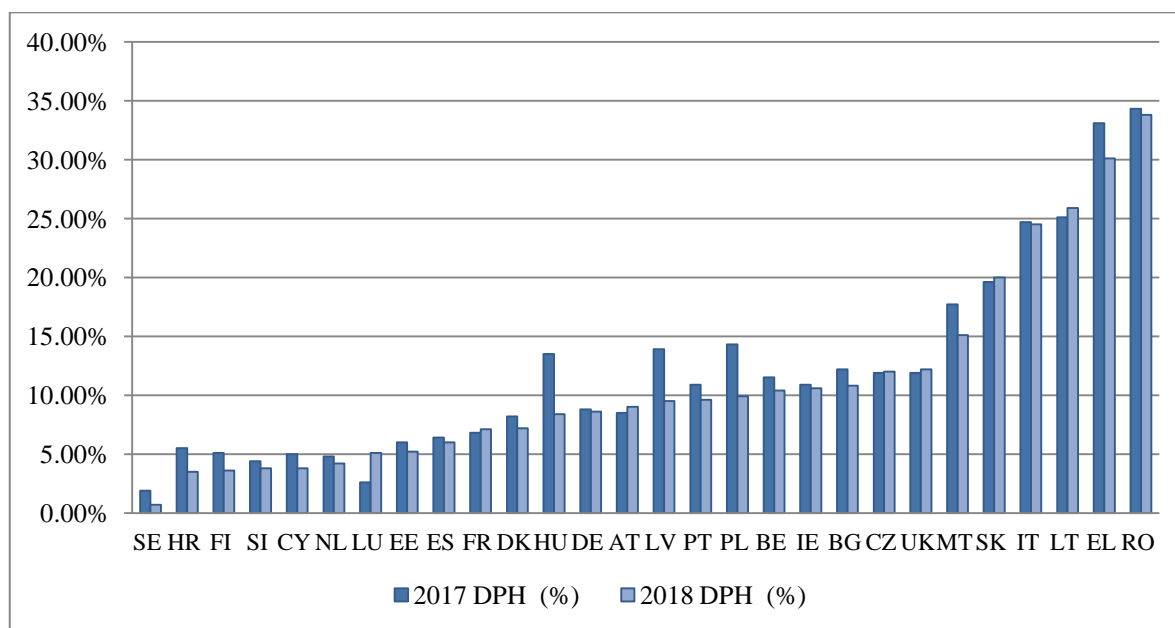
Tabuľka 1: Dohody o spolupráci medzi EÚ a tretou krajinou

Dohoda o spolupráci medzi EÚ a tretou krajinou	Dátum podpisu
Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a európskym spoločenstvom pre atómovú energiu a spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.	30/12/2020
Dohoda medzi EÚ a Japonskom o hospodárskom partnerstve	17/07/2018
Dohoda o spolupráci medzi EÚ a Agentúrou pre bezpečnosť leteckej prevádzky v Afrike a na Madagaskare .	05/12/2016
Dohoda medzi EÚ a Nórske kráľovstvom o administratívnej spolupráci, boji proti podvodom a vymáhaní pohľadávok v oblasti dane z pridanej hodnoty.	06/02/2018
Dohoda o vedeckej a technickej spolupráci medzi EÚ a Marockým kráľovstvom.	10/04/2018;
Dohoda o vedeckej a technickej spolupráci medzi EÚ a Libanonskou republikou.	27/02/2018
Dohoda o komplexnom a posilnenom partnerstve medzi EÚ a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu a členskými štátmi a Arménskou republikou.	24/11/2017
Dohoda o vedeckej a technickej spolupráci medzi EÚ a Jordánskym hášimovským kráľovstvom.	10/11/2017
Rámcová dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Filipínskou republikou.	11/07/2012
Rámcová dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Mongolskom.	30/04/2013
Dohoda o spolupráci, partnerstve a rozvoji medzi EÚ a Afganskou islamskou republikou.	18/02/2017
Protokol k Rámcovej dohode o komplexnom partnerstve a spolupráci medzi EÚ Vietnamskou socialistickou republikou na účely zohľadnenia prístúpenia Chorvátskej republiky k Európskej únii.	19/11/2014
Dohoda o politickom dialógu a spolupráci medzi EÚ a Kubánskou republikou.	12/12/2016
Rámcová dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Vietnamskou socialistickou republikou.	27/06/2012
Partnerská dohoda o vzťahoch a spolupráci medzi EÚ a Novým Zélandom.	05/10/2016
Dohoda o posilnenom partnerstve a spolupráci medzi Európskou úniou a Kazašskou republikou.	21/12/2015
Dohoda o pridružení medzi Európskou úniou a Ukrajinou.	27/06/2014
Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Irackou republikou.	11/05/2012
Dohoda medzi EÚ a Alžírskou demokratickou ľudovou republikou o vedeckej a technologickej spolupráci.	19/03/2012
Dohoda medzi EÚ a Chorvátskou republikou o účasti Chorvátska na vojenskej operácii EÚ na podporu odrazovania od pirátskych činov a ozbrojených lúpeží pri somálskom pobreží, prevencie potlačania.	27/07/2009

Zdroj: Európska Komisia 2020, Vlastné spracovanie, 2021, [1.3.2021] Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/inter-agree.html>>

Členské štáty Európskej únie prichádzajú o milióny eur na príjmoch z DPH kvôli daňovým podvodom a neadekvátnym systémom výberu daní. Rozdiel v DPH⁷¹ je rozdiel medzi očakávanými príjmami z DPH a skutočne vybranou DPH, poskytuje odhad straty z dôvodu daňových podvodov, daňových únikov a vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ale aj bankrotu, finančnej platobnej neschopnosti alebo nesprávneho výpočtu. Aby sme si situáciu priblížili podľa ročnej správy EÚ o DPH, celkový rozdiel DPH v krajinách EÚ predstavoval v roku 2018 sumu 140 miliárd EUR.⁷² Rozdiely v DPH medzi členskými štátmi odrážajú dodržiavanie daňových predpisov, podvody, vyhýbanie sa daňovým povinnostiam, bankrot, insolvenčné a správne daní. Ako je možno vidieť na grafe č. 5, v roku 2017 zaznamenalo Rumunsko najvyšší rozdiel v DPH na vnútroštátnej úrovni, pričom v roku 2018 zmizlo 33,8% príjmov z DPH, nasledované Gréckom (30,1%) a Litvou (25,9%). Najmenšie rozdiely boli vo Švédsku (0,7%), Chorvátsku (3,5%) a Fínsku (3,6%). V absolútnych číslach boli najvyššie rozdiely v DPH zaznamenané v Taliansku (35,4 miliárd EUR), Veľkej Británii (23,5 miliárd EUR) a Nemecku (22 miliárd EUR).

Graf 5: Percentuálna strata DPH krajín EÚ-28 v rokoch 2018 a 2017

Zdroj: Európska komisia – VAT report 2020, Vlastné spracovanie, 2021, [2.3.2021] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/taxcooperation_control/vat-gapen>

⁷¹ VAT GAP, [2.3.2021] Dostupné na Internet: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/tax-cooperation-control/vat-gap_en>

⁷² Ročná správa EK-VAT-2020, [2.3.2021] Dostupné na Internet: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat-gap-full-report-2020_en.pdf>

Rozdiely v DPH medzi členskými štátmi odráža dodržiavanie daňových predpisov, podvody, vyhýbanie sa daňovým povinnostiam, bankroty, insolvencie a správu daní. Na veľkosť rozdielu v DPH by mohli mať vplyv iné okolnosti, napríklad hospodársky vývoj a kvalita vnútroštátnych štatistík. V tabuľke č. 2 nájdeme konkrétne čísla a straty v DPH.

Tabuľka 2: Strata DPH krajín EÚ-28 v rokoch 2018 a 2017

Štát	2017			HDP rozdiel (%)	2018			HDP Rozdiel (%)
	Štátny dôchodok	Celková daňová zodpovednosť	HDP Rozdiel		Štátny dôchodok	Celková daňová zodpovednosť	HDP Rozdiel	
BE	29,763	33,619	3,856	11.50%	31,053	34,670	3,617	10.40%
BG	4,664	5,313	649	12.20%	5,097	5,711	614	10.80%
CZ	14,703	16,694	1,991	11.90%	16,075	18,261	2,187	12.00%
DK	27,966	30,475	2,509	8.20%	29,121	31,369	2,248	7.20%
DE	226,582	248,382	21,800	8.80%	235,130	257,207	22,077	8.60%
EE	2,149	2,286	137	6.00%	2,331	2,458	127	5.20%
IE	13,060	14,652	1,592	10.90%	14,175	15,857	1,682	10.60%
EL	14,642	21,898	7,256	33.10%	15,288	21,858	6,570	30.10%
ES	73,970	79,003	5,033	6.40%	77,561	82,470	4,909	6.00%
FR	162,011	173,840	11,829	6.80%	167,618	180,406	12,788	7.10%
HR	6,465	6,843	378	5.50%	6,946	7,198	252	3.50%
IT	107,576	142,939	35,363	24.70%	109,333	144,772	35,439	24.50%
CY	1,765	1,859	93	5.00%	1,951	2,028	77	3.80%
LV	2,164	2,512	348	13.90%	2,449	2,705	256	9.50%
LT	3,310	4,422	1,111	25.10%	3,522	4,754	1,232	25.90%
LU	3,433	3,525	92	2.60%	3,729	3,928	199	5.10%
HU	11,729	13,564	1,835	13.50%	12,950	14,140	1,190	8.40%
MT	810	984	174	17.70%	920	1,084	164	15.10%
NL	49,833	52,329	2,496	4.80%	52,619	54,897	2,278	4.20%
AT	28,304	30,949	2,645	8.50%	29,323	32,231	2,908	9.00%
PL	36,330	42,374	6,044	14.30%	40,411	44,862	4,451	9.90%
PT	16,810	18,872	2,062	10.90%	17,865	19,754	1,889	9.60%
RO	11,650	17,727	6,077	34.30%	12,890	19,485	6,595	33.80%
SI	3,482	3,640	159	4.40%	3,765	3,913	148	3.80%
SK	5,919	7,362	1,443	19.60%	6,319	7,899	1,579	20.00%
FI	20,404	21,510	1,106	5.10%	21,364	22,171	807	3.60%
SE	44,115	44,987	872	1.90%	43,433	43,739	306	0.70%
UK	162,724	184,706	21,982	11.90%	168,674	192,126	23,452	12.20%
EU-28	1,086,332	1,227,266	140,935	11.50%	1,131,912	1,271,953	140,042	11.00%

Zdroj: Európska komisia – VAT report 2020, Vlastné spracovanie 2021, [2.3.2021] Dostupné na

Internet: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat-gap-full-report-2020_en.pdf>

Legenda: Celkový HDP rozdiel v %

30% <	20-30%	10-20%	5-10%	0-5%

Dňa 4. augusta 2018 nadobudla účinnosť „*dohoda medzi EÚ a Nórske kráľovstvom o administratívnej spolupráci, boji proti podvodom a vymáhaní pohľadávok v oblasti DPH.*“⁷³

Dohoda bola podpísaná dňa 6. februára 2018 v meste Sofia (Bulharsko) a nadobudla účinnosť tri dni po jej zverejnení v Úradnom vestníku EÚ, ktoré bolo 1. augusta 2018. Dohoda je zložená zo 48 článkov. Dohoda bola uzatvorená na dobu neurčitú a každá zmluvná strana môže druhej zmluvnej strane písomne oznámiť svoj úmysel túto dohodu vypovedať. Vypovedanie zmluvy nadobudne účinnosť šesť mesiacov odo dňa tohto oznámenia. Cieľom tejto dohody je zabezpečiť administratívnu spoluprácu medzi štátmi Únie a Nórskom.

Orgánom zodpovedným za uplatňovanie právnych predpisov v oblasti DPH má byť týmto spôsobom poskytnutá pomoc pri zabezpečovaní súladu s právnymi predpismi a pri ochrane príjmov z DPH. Hlavnou úlohou je boj proti cezhraničným podvodom v oblasti DPH, daňovým unikom, zabezpečenie správneho stanovenia, výberu a výmeru DPH, vymáhanie pohľadávok a zabránenie dvojitému zdaneniu alebo nezdaneniu v DPH. Veľmi dôležitá je úzka spolupráca medzi zmluvnými stranami za pomoci osobitných právnych nástrojov v administratívnej spolupráci a vzájomnej výmene informácií, ktorá sa vyžaduje na dosiahnutie spoločných cieľov.

Na správne fungovanie a uplatňovanie tejto zmluvy je zriadený spoločný výbor, ktorý je zložený zo zástupcov zmluvných strán. Tento výbor vydáva spoločné odporúčania na dosiahnutie cieľov a prijíma dôležité rozhodnutia, ktoré sú ustanovené v čl. 42. zmluvy. Výbor pracuje na princípe jednomyselnosti a všetky rozhodnutia sú záväzné pre obe zmluvné strany. Spoločný výbor zasadá minimálne dvakrát ročne. V prípade revidovania dohody predloží zmluvná strana návrh, ktorý spoločný výbor preskúma a vydá odporúčania na začatie rokovaní.

⁷³Dohoda o spolupráci EÚ-NO, 2018, [2.3.2021] Dostupné na Internete: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SK/TXT/?uri=CEL_EX%3A22018A0801%2801%29&qid=1615843283982>

3.3.3 Zmluvy o pridružení

V rámci tohto typu zmlúv je potrebné rozlíšiť dohody s perspektívou pristúpenia k EÚ a dohody bez možnosti pristúpenia, ktoré skôr predstavujú spoluprácu. Pristúpenie do Európskej únie predstavujú zložitý proces, ktorý zahŕňa Kodanské kritéria. Ktorákoľvek krajina EÚ môže po splnení kritérií požiadať o členstvo v EÚ. Do Kodanských kritérií zahŕňame prevzatie právnych predpisov EÚ, trhové hospodárstvo, stabilnú demokraciu, princípy právneho štátu, a prijatie spoločnej meny euro. EÚ prináša hlavné výhody vo forme voľného pohybu kapitálu, osôb, práce, tovaru a služieb. Medzi hlavné ciele EÚ⁷⁴ patrí: presadzovanie mieru, bezpečnosti a spravodlivosti, boj proti diskrimináciám, podpora vedeckého pokroku, trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, ochrana kultúrnej a jazykovej rozmanitosti a vytvorenie hospodárskej a menovej únie. V súčasnosti medzi kandidátske krajiny⁷⁵ na vstup do EÚ patrí : Albánsko, Čierna Hora, Severné Macedónsko, Srbsko a Turecko. Tieto krajiny sú momentálne v procese integrácie právnych predpisov EÚ do vnútroštátnych predpisov. Medzi potenciálne kandidátske krajiny patrí Bosna a Hercegovina a Kosovo. Rada EÚ podporuje vo svojich záveroch stanovisko Komisie k žiadosti Bosny a Hercegoviny o členstvo v EÚ.

EÚ bola v minulosti rozšírená v siedmich fázach. Poslednou z fáz rozširovania a teda krajinou, ktorá ako posledná vstúpila do EÚ a uzatvorila zmluvu o pristúpení je Chorvátsko⁷⁶ (Zmluva o pristúpení Chorvátska 2012).⁷⁷ Samotný proces pristúpenia a integrácie je však veľmi komplikovaný a môže trvať aj niekoľko rokov. Prvá fáza v procese integrácie je nazývaná ako asociačná. *Chorvátsko 29. októbra 2001 spravilo prvý najdôležitejší krok v procese pristúpenia k EÚ, keď podpísalo asociačnú dohodu s EÚ o stabilizácii a pridružení.* Dohoda udeľovala krajine štatút potenciálneho člena a pridruženej krajiny. Samotný asociačný proces začal v roku 2004 po nasledujúcom slede udalosti.

⁷⁴EÚ, [23.3.2021] Dostupné na Internet: <https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_sk>

⁷⁵Kandidátske krajiny EÚ, [23.3.2021] Dostupné na Internet: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_sk#pristupenie-k-eu>

⁷⁶Pridruženie Chorvátska, [23.3.2021] Dostupné na Internet: <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/croatia_sk>

⁷⁷Zmluva o pristúpení, [1.4.2021], Dostupné na Internet: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=OJ:L:2012:112:TOC>>

Chorvátsko požiadalo o členstvo v EÚ 21. februára 2003.⁷⁸ Tento návrh bol neskôr predložený Rade EÚ a začal sa proces, ktorý mal priniesť odpoveď na to či je Chorvátsko schopné integrovať sa po všetkých stránkach do EÚ a prijať všetky právne predpisy EÚ. V tomto štádiu EÚ využívala na posúdenie hospodárskej, ekonomickej, právnej či politickej situácie dotazníky. Tento proces znamenal obrat v zahraničnej politike Chorvátska, ktorá sa od tohto momentu začala sústreďovať na spoluprácu s krajinami EÚ. Dôležité rozhodnutie nastalo 20. apríla 2004, keď bola žiadosť schválená Európskou komisiou a Chorvátsko je schopné pristúpeniu k EÚ.⁷⁹ Dňa 18. júna 2004 začína proces asociácie krajiny do EÚ po tom, čo Chorvátsko obdržalo od EÚ potvrdenie oficiálneho žiadateľa o členstvo. Následne 6. októbra 2004 bola zverejnená predvstupová stratégia, ktorej účelom bola navigácia Chorvátska v procese integrácie do EÚ. Chorvátsko bolo v procese pridruženia zo strany EÚ kontrolované a podporované administratívne a finančne pomocou predvstupových fondov. V krajine sa začalo s reformami v oblastiach, ktoré EÚ uviedla v predvstupovej stratégii. Chorvátsko postupne pokračovalo v ďalších reformách, ktoré mali pripraviť krajinu na vstup do EÚ. Od roku 2005 pravidelne publikovala aktuálny stav integrácie Chorvátska.⁸⁰ V tejto správe sa jednalo sa o Kodanské kritéria, ktoré sú nevyhnutné pre pristúpenie k EÚ. Toto vyhodnotenie malo viacero častí, ktoré všeobecne hodnotili vzťahy Chorvátska so susednými štátmi, súčasnú ekonomickú, sociálnu a politickú situáciu, schopnosť prevziať legislatívu a celkový pokrok procesu integrácie. Prvé vyhodnotenie ukázalo, že Chorvátsko musí zlepšiť susedské vzťahy a zreformovať súdnictvo. V rámci politických a ekonomických situácií problémy nenastali. Hlavné problémy boli vyhodnotené až krátko pred vstupom do EÚ vo viacerých oblastiach. Bola nutná úprava legislatívy a zlepšenie fungovania štátnej správy. Právny systém fungoval zložito a korupcia v krajine bola na vysokej úrovni. Krajina bola decentralizovaná a zastúpenie menších v súdnictve, štátnej správe a polícii predstavovalo v Chorvátsku veľký problém. Medzi ďalšie nutné akty spadalo aj odovzdanie všetkých tajných dokumentov.

⁷⁸ EÚ-Chorvátsko, [14.4.2021] Dostupné na Internete: <<http://mei.multilink.hr/pregovori.html>>

⁷⁹ Vyhodnotenie požiadavky o členstvo v EÚ, [1.3.2021] Dostupné na Internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0257&from=EN>>

⁸⁰ Prvá ročná správa EÚ, [2.4.2021] Dostupné na Internete: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2005/package/sec_1424_final_progress_report_en.pdf>

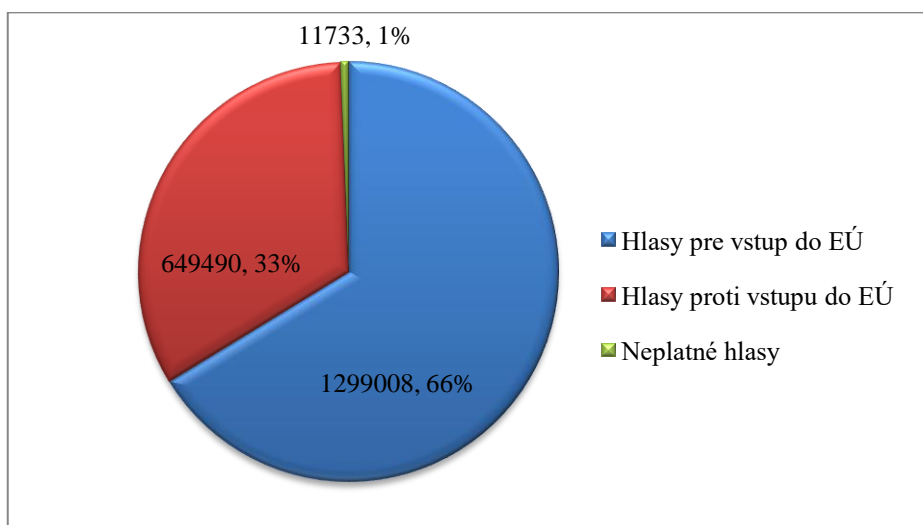
*Pristupové rokovania označované ako asociačné začali 3. októbra 2005*⁸¹ po tom, čo všetky členské krajiny zmluvu ratifikovali. Tieto rokovania zahŕňajú podmienky na základe ktorých krajina pristúpi k EÚ. Asociačná dohoda potvrdzuje záujem štátu o vstup a členstvo v EÚ. Cieľom asociačnej dohody je priblíženie EÚ a vstupujúcej krajiny hlavne po ekonomickej a právnej stránke. Dohoda má zaistiť odstránenie prekážok pri pohybe kapitálu a tovaru a má pomôcť k zmenšeniu prekážok medzi krajinami v oblasti colných sadzieb, hraníc a obchodu. Po rokovaníach, ktoré boli v mene EÚ vykonávané Radou EÚ a Európskou komisiou, Chorvátsko podpísalo asociačnú dohodu, ktorá zahŕňa výsledky rokovaní. Na Chorvátskej strane pri rokovaníach vystupovala štátna delegácia určená pre rokovania o pristúpení k EÚ s ministrom zahraničných vecí a vyjednávací tím na čele s hlavným vyjednávačom. Krajina sa oficiálne stala prístupujúcou krajinou. Dňa 18. októbra 2006 bol ukončený prieskum chorvátskych právnych predpisov. Výsledky ukázali, že Chorvátsko nie je dostatočne pripravené a krajina musela splniť celkovo ďalších 104 kritérií. Všetky kritériá boli neskôr dodržané a dokončené. Chorvátsko sa následne dohodlo na procese prijímania a presadzovania *acquis* a na všetkých podmienkach vrátane špecifických hospodárskych, sociálnych, finančných a právnych podmienkach vrátane prechodných období. Následne EÚ schválila svoju pozíciu a uzatvorila jednotlivé kapitoly, ktoré boli súčasťou negociačného procesu. Po piatich rokoch a ôsmich mesiacoch boli rokovania o pristúpení Chorvátska k EÚ formálne uzavreté v Bruseli dňa 30. júna 2011.⁸² Podmienky a výsledky rokovaní vstupu do EÚ sú podrobne stanovené v texte zmluvy. Rokovania o pristúpení Chorvátska boli jedny z najzložitejších.⁸³ EÚ celkovo muselo Chorvátsko splniť viac ako 400 kritérií, prijať 370 zákonov a 1130 iných právnych predpisov vrátane zmien v ústave. V decembri 2009 bola vytvorená pracovná skupina, ktorej úlohou bolo vytvoriť zmluvu o pristúpení Chorvátskej republiky k EÚ do jesene roku 2011. Občania Chorvátska vyjadrili vôľu vstúpiť do EÚ a uzatvoriť tak zmluvu o pristúpení v referende, ktoré hralo dôležitú úlohu.

⁸¹Časová os procesu pristúpenia Chorvátska, [2.4.2021] Dostupné na Internet: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/croatia_en>

⁸²Záver Rady o procese pridruzenia. 5.december 2011, [14.4.2021] Dostupné na Internet: <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-18195-2011-INIT/sk/pdf>>

⁸³Susedská politika EÚ- Chorvátsko, [10.4.2021] Dostupné na Internet: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/keydocuments_en?f%5B0%5D=field_file_country%3A89>

Graf 6: Referendum Chorvátskej republiky o pristúpení do EÚ

Zdroj: Európska únia, Vlastné spracovanie, 2021, [30.1.2021] Dostupné na Internete: <[https://ballotpedia.org/Croatian EU Accession Referendum, 2012](https://ballotpedia.org/Croatian_EU_Accession_Referendum,_2012)>

Ako je možno vidieť na grafe č. 6, hlasy pre vstup boli takmer dvojnásobne s porovnaním hlasov proti pristúpeniu k EÚ. Referendum o pristúpení a ratifikácii zmluvy o pristúpení Chorvátska do EÚ⁸⁴ sa uskutočnilo v roku 2012, v ktorom z 4 504 689 registrovaných voličov, 66,27% (1 299 008) voličov hlasovalo za vstup do EÚ, 33,13% (649 490) voličov bolo proti vstupu a 0,60% (11 733) hlasov bolo neplatných. Nakoľko bolo referendum úspešné krajina pristúpila k ratifikácii. V súlade so Zmluvou pristúpení sa dátum nadobudnutia jej účinnosti stanovil na 1. júla 2013. Na tento dátum bol pripravený aj finančný balík pre Chorvátsku republiku v hodnote 687,5 milióna EUR. V súlade s podmienkami o pristúpení zmluva nadobudla platnosť 1. júla 2013 za predpokladu, že všetky štáty zmluvu ratifikujú. Oficiálne sa tak 1. júla 2013 Chorvátsko stalo 28 členom Európskej únie. Text zmluvy má štyri články a obsahuje akt o podmienkach pristúpenia, úpravy ZEÚ, ZFEÚ a zmluvy o založení EURATOM. Akt o pristúpení má celkovo 55 článkov 9 príloh a 2 dodatky.⁸⁵

⁸⁴Referendum Chorvátskej republiky, [30.1.2021] Dostupné na Internete: <[https://ballotpedia.org/Croatian EU Accession Referendum, 2012](https://ballotpedia.org/Croatian_EU_Accession_Referendum,_2012)>

⁸⁵Zmluva Chorvátsko – EÚ, [1.4.2021] Dostupné na Internete : <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=OJ:L:2012:112:TOC>>

3.4.3 Zmluvy v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky

Mimoriadne intenzívne sa vyvíja *Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika*. Hlavným cieľom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ je prispieť k zachovaniu medzinárodného mieru a bezpečnosti a podporiť hodnoty demokracie, právneho štátu a dodržiavania ľudských práv vo svete. Ciele SZBP⁸⁶ vychádzajú z hlavných princípov, na ktorých sa zakladá spolupráca členov EÚ a ich nástroje majú umožniť krátkodobú reakciu na krízové situácie vo svete.

EÚ je za pomoci misií aktívna v mnohých regiónoch sveta, ktorých krízová situácia si vyžaduje civilnú alebo vojenskú formu pomoci. V roku 2006 EÚ zabezpečila vojenskou prítomnosťou pokojný priebeh prvých demokratických volieb v Konžskej demokratickej republike. EÚ sa v súčasnosti podieľa na vylepšení vzdelávania sudcov a justičných pracovníkov v Iraku a taktiež uskutočňuje výcvik príslušníkov polície v Kongu, Afganistane, Palestíne a Bosne a Hercegovine. Dnes má EÚ aktívnych 10 civilných 6 vojenských krízových misií, ktoré sú popísané v tabuľke č. 3.

Tabuľka 3: Civilné a vojenské misie EÚ

Názov Misie	Krajina	Rok vzniku	Druh misie
EUTM RCA	Stredoafrická republika	2016	Vojenská operácia
EUNAVFOR MED	Stredozemie	2015	Vojenská operácia
EUCAP SAHEL	Mali	2014	Civilná misia
EUAM	Ukrajina	2014	Civilná misia
EUBAM	Líbya	2013	Civilná misia
EUTM	Mali	2013	Vojenská operácia
EUCAP SAHEL	Nigéria	2012	Civilná misia
EUCAP NESTOR	Somálsko	2012	Civilná misia
EUTM	Somálsko	2010	Vojenská operácia
EULEX	Kosovo	2008	Civilná misia
EUMM	Gruzínsko	2008	Civilná misia
EU NAVFOR ATALANTA	Somálsko	2008	Vojenská operácia
EUPOL	Afganistan	2007	Civilná misia
EUPOL COPPS	Palestína	2006	Civilná misia
EUBAM RAFAH	Palestína	2005	Civilná misia
EUFOR ALTHEA	Bosna a Hercegovina	2004	Vojenská operácia

Zdroj: Európska únia, Vlastné spracovanie, 2021, [12.3. 2021] Dostupné na Internete: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en

⁸⁶SZBP, [30.1.2021] Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/zahranicna_politika/euro_pske_zalezitostispolocna_zahranicna_a_bezpecnostna_politika_szbp>

Hlavné zásady a smer SZBP určuje Európska rada, ktorá zasadá dvakrát za pol roka skladá z hláv štátov alebo predsedov vlád všetkých členských krajín. Členom je aj predseda Európskej komisie a Európskej rady. Hlavným rozhodovacím orgánom v oblasti SZBP EÚ je Rada pre zahraničné veci označovaná aj ako FAC. Rada sa skladá z 27 ministrov zahraničných vecí členských štátov EÚ a zasadá dvakrát za pol roka. Dôležitú úlohu predstavujú pracovné skupiny pre SZBP Rady EÚ, ktorých rokovania predchádzajú rozhodnutiam FAC. Momentálne má EÚ 22 pracovných skupín, ktoré sa prevažne nachádzajú v Európe, Afrike a na blízkom východe. Cieľom skupín je vyhodnocovať situácie v oblasti SZBP a v prípade krízy či potreby upozorniť na situáciu EÚ a konať. Ďalšie sledovanie a hodnotenie vývoja medzinárodnej politickej a bezpečnostnej situácie zabezpečuje Politický a bezpečnostný výbor PSC. PSC predstavuje operatívne riadiace a kontrolné grémium členských štátov vo vzťahu k SZBP EÚ. Momentálne je EÚ aktívna na šesťnástich misiách v Európe a Afrike (Tabuľka 4.). V rámci krízovej situácie SZBP bola v Bosne a Hercegovine vykonaná misia s názvom EUPM.⁸⁷ Táto misia mala od podpísania Daytonských mierových dohôd (1995)⁸⁸ EÚ kľúčovú podpornú úlohu pri stabilizácii Bosny a Hercegoviny.

Tabuľka 4: Pracovné skupiny SZBP EÚ

Pracovná skupina	Poloha a oblasť práce	Pracovná skupina	Poloha a oblasť práce
COAFR	Afrika	COMAR	Námorné právo
COARM	EÚ	COMEM	Blízky východ, Perzský záliv
COASI	Ázia, Oceánia (27 krajín 7 organizácii)	COMEP	Blízkovýchodný mierový proces
COCON	Konzulárne záležitosti	CONOP	Nešírenie zbraní hromadného ničenia
CODUN	Odzbrojenie	CONUN	Organizácia Spojených národov (OSN)
COELA	Rozširovanie únie	COSCE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu EÚ
COEST	Východná Európa a Stredná Ázia	COTER	Boj proti terorizmu
COHOM	Ľudské práva	COTRA	Transatlantické vzťahy (USA, Kanada)
COJUR	Medzinárodné právo verejné	COWEB	Západný Balkán
COLAT	Latinská Amerika	RELEX	Sanctions - Implementácia sankcií Rady EÚ
COMAG	Maghreb-Mashriq	WPDU	Dual Use Materials

Zdroj: Európska únia, Vlastné spracovanie, 2021, [12.3.2021] Dostupné na Internet: <https://www.mzv.sk/zahranicna_politika/europske_zalezitosti-spolocna_zahranicna_a_bezpecnostna_politika_szbp>

⁸⁷ EUPM/BiH, [29.3.2021] Dostupné na Internet: <https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eupm-bih/index_en.htm>

⁸⁸ Daytonská mierová dohoda, [29.3.2021] Dostupné na Internet: <<https://www.osce.org/bih/126173>>

Mierové dohody ukončili občiansku vojnu v Bosne a Hercegovine, ktorej obeťami sa stalo viac ako dvestotisíc ľudí. Misia EÚ⁸⁹ a ďalších aktérov v Bosne a Hercegovine bola pokusom o posilnenie právneho štátu v krajine. Bola to taktiež prvá misia v rámci SZBP EÚ. Misia bola zahájená 1. januára 2003 a oficiálne ukončená po splnení svojej misie dňa 30. júna 2012. Na misii spolupracovalo 34 krajín EÚ vrátane všetkých 25 vtedajších členských krajín EÚ a deväť nečlenských krajín. Boli to Kanada, Švajčiarsko, Nórsko, Island, Ukrajina, Rusko a Turecko. Medzi hlavné úlohy misie patrila policajná reforma a zavedenie udržateľných policajných mechanizmov pod bosnianskym vedením v súlade s najlepšimi európskymi a medzinárodnými postupmi v tejto oblasti. Misia mala zabezpečiť, aby polícia vyšetřovala korupciu, a aby bola schopná pracovať na všetkých druhoch trestnej činnosti vrátane organizovaného zločinu, korupcie a terorizmu. Medzi ďalšie hlavné ciele patrila pomoc a podpora vyšetrovacích jednotiek, posilnenie policajno-väzenského systému. Misia EUPM bola úspešná, nakoľko krajina splnila takmer svoje vymedzené ciele.⁹⁰

Polícia bola po ukončení misie schopná na všetkých úrovniach efektívne prevziať zodpovednosť voči svojej komunite v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a normami. Orgány činné v trestnom konaní na štátnej úrovni dosiahli spoločné strategické, operačné, vyšetrovacie kapacity. Polícia a súdnictvo na štátnej úrovni začali efektívne spolupracovať s políciou a súdnictvom na iných úrovniach.⁹¹ Misie v oblasti SZBP sú najčastejšie vo forme rozhodnutia, a to Rady alebo Komisie. Preto medzinárodné zmluvy v tejto oblasti možno nájsť najčastejšie v prípadoch, kde EÚ uzatvorí dohodu s treťou krajinou, ktorá sa týka pomoci v rámci už existujúcej civilnej, alebo vojenskej misie. Ako príklad je možné uviesť Dohodu medzi Európskou úniou a Ruskou federáciou o účasti tohto štátu na policajnej misii Európskej únie (EUPM) v Bosne a Hercegovine.⁹²

⁸⁹SZBP EÚ v Bosne a Hercegovine misia EUPM, [12.3.2021] Dostupné na Internete: <https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eupm-bih/pdf/25062012_factsheet_eupm-bih_en.pdf>

⁹⁰Správa po ukončení misie EUPM [12.3.2021] Dostupné na Internete: <<https://www.iss.europa.eu/content/ten-years-after-lessons-eupm-bosnia-and-herzegovina-2002-2012>>

⁹¹Vyhodnotenie EUPM, [5.4.2021] Dostupné na Internete: <<https://pdfs.semanticscholar.org/fe0/18d2f551b8a52983ff12f8535477ac5a5da5.pdf?ga=2.107033474.1293139666.1615908005-872057896.1615908005>>

⁹²MZ EÚ-RUSKO, [5.4.2021] Dostupné na Internete: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:22003A0805\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:22003A0805(01))>

V krízových situáciách sa mnohokrát jednotlivé štáty a organizácie nachádzajú v situáciách, ktoré si vyžadujú pomoc a posúdenie tretej krajiny. Dohody v rámci krízového riadenia operácii EÚ uzatvorila celkovo s 31 krajinami.⁹³

Dňa 17. mája 2011 bola podpísaná a týmto dňom aj nadobudla platnosť *Rámcová dohoda medzi Spojenými štátmi americkými a Európskou úniou o účasti Spojených štátov amerických na operáciách krízového riadenia Európskej únie*.⁹⁴ Táto bilaterálna medzinárodná dohoda bola uzatvorená na neurčité obdobie v Americkom Washingtone a skladá sa z 10 článkov. Európska únia pomocou vojenských a civilných operácii vo svete pomáha pri konfliktoch a v situáciách, ktoré sú štáty nie sú schopné vyriešiť samostatne a je potrebný zásah iného štátu či organizácie. Vo svete sa v posledných desaťročiach presadzuje mierové riešenie sporov a snaha o zníženie a v konečnom dôsledku úplné zamedzenie konfliktov. Snaha o zníženie konfliktov medzi štátmi a medzinárodnými organizáciami rastie a je aj v záujme Spojených štátov Amerických a EÚ podporovať mierové urovnávanie konfliktov a stabilizáciu situácii v krajinách.

Stabilizácia je nutná hlavne pri vykonávaní civilných a vojenských operácii v rámci SZBP. EÚ sa domnieva, že posúdenie krízových situácií a konfliktov v rámci policajných a vojenských misií EÚ odborníkmi zo spojených štátov napomôže k stabilizácii, prerozdeleniu zaťaženia v operáciách a v konečnom dôsledku dopomôže k lepším výsledkom misií v oblasti SZBP. V tomto prípade sa EÚ a USA dohodli na vytvorení spoločného rámca, ktorý bude mať všeobecne podmienky namiesto individuálnych podmienok pre jednotlivé operácie. Zmluva má umožniť Únii prizvať Spojené štáty na krízovú operáciu. V prípade ak sa Štáty rozhodli pre účasť na danej misií, poskytnú svoj posudok a informácie o svojom navrhovanom príspevku k misií. Počas operácie môže USA kedykoľvek úplne alebo čiastočne zrušiť svoju účasť na danej operácii. V prípade, ak sa písomne zmluvné strany nedohodli inak, zmluva sa uplatňuje len na krízové riadenia EÚ, na ktoré Spojené štáty prispievajú.

⁹³Dohody, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/>>

⁹⁴MZ EU-USA, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TX/T/?uri=CELEX:22011A0531\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TX/T/?uri=CELEX:22011A0531(01))>

3.3.5 Zmluvy v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach

Voľný pohyb občanov v rámci EÚ zo sebou priniesol mnoho výhod, ale aj nevýhod vo forme pôsobenia páchatel'ov na medzinárodnej úrovni. V rámci záujmu riešenia trestných činov cezhraničnej trestnej činnosti, terorizmu, ochrany obetí, podozrivých a väzňov, je potrebná justičná spolupráca medzi členmi EÚ a tretími krajinami.⁹⁵ Policajná spolupráca medzi členskými krajinami predstavuje kľúčový prvok pre dodržiavanie bezpečnosti a spravodlivosti.⁹⁶ Tento druh spolupráce je založený na spolupráci policajných a colných orgánov. Medzi priority môžeme zaradiť obchod z drogami a ľuďmi, falšovanie peňazí, organizovanú trestnú činnosť a terorizmus. Terorizmus sa v posledných desaťročiach začal stupňovať, výsledkom čoho sú aj misie a akcie EÚ v zahraničí v rámci PJSTV. Medzinárodné spoločenstvo sa v posledných rokoch intenzívne snaží spojiť sily v boji proti terorizmu. Do dnešného dňa bolo prijatých jedenásť medzinárodných konvencií, ktoré majú prispieť k lepšej koordinácii medzinárodnej spolupráce EÚ.

V oblasti zmlúv *policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach* Európska únia podľa Úradného vestníka Európskej únie EUR-lex uzatvorila jednu medzinárodnú zmluvu. Konkrétne sa jedná o „*Dohodu medzi Spojenými štátmi americkými a Európskou úniou o využívaní osobných záznamov o cestujúcich a ich postupovaní Ministerstvu vnútornej bezpečnosti Spojených štátov amerických.*“⁹⁷ Táto dohoda bola podpísaná 14. decembra 2011 v Bruseli na obdobie sedem rokov. Dohoda bola po ukončení svojej platnosti v roku 2018 obnovená na ďalšie sedemročné obdobie. Cieľom zmluvy je zaručiť bezpečnosť a chrániť život obyvateľstva proti organizovanému zločinu, terorizmu a iných trestných činov. Táto dohoda vplýva na leteckých dopravcov, ktorí vykonávajú leteckú prepravu cestujúcich zo Spojených štátov do Európskej únie a naopak. Dohoda stanovuje povinnosť zmluvných strán a podmienky spracovania, použitia a ochrany údajov PNR (Passenger Name Record).

⁹⁵Justičná spolupráca EÚ, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <<https://www.europa.eu/factsheets/sk/sh eet/155/justicna-spolupraca-v-trestnych-veciach>>

⁹⁶Policajná spolupráca EÚ, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/156/policajna-spolupraca>>

⁹⁷USA-EÚ, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELE: X%3A22012A0811%2801%29&qid=1617736033540](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELE:X%3A22012A0811%2801%29&qid=1617736033540)>

PNR sú záznamy vytvorené leteckým dopravcom, alebo zástupcom o každej vytvorenej rezervácii, ktorú vytvoril cestujúci, alebo bola vytvorená v jeho mene. Tieto údaje sa zhromažďujú a neskôr sú spracované Spojenými štátmi a slúžia na odhaľovanie, vyšetrovanie, predchádzanie a stíhanie: teroristických trestných činov, činností týkajúcich sa terorizmu a iných trestných činov, organizovania, financovania, podieľania sa a pokusov spáchať vyššie uvedené trestné činy. Využitie je podrobnejšie uvedené v čl. 4 Zmluvy USA-EÚ o PJSTV.

4. ZÁVER

Medzinárodné zmluvy EÚ, rovnako ako aj Európska únia sú predmetom každodenných diskusií a témou, ktorej sa v rámci spoločnej zahraničnej politiky v súčasnosti venuje stále viac pozornosti. V práci sme sa venovali medzinárodnej zmluve ako prameňu práva v medzinárodnom práve verejnom a európskom práve. Práca bola zameraná na charakteristiku a legislatívny proces medzinárodných zmlúv uzatvorených Európskou úniou. Zamerali sme sa aj na konkrétne druhy MZ, ich charakteristiku, účel, cieľ, proces vzniku a ukončenie platnosti. Uzatvorenie medzinárodnej zmluvy EÚ s tretím štátom alebo medzinárodnou organizáciou je výsledkom rokovaní v snahe o zlepšenie hospodárskych, bezpečnostných, partnerských, alebo iných vzťahov. Cieľom medzinárodnej zmluvy je dosiahnuť konsenzus vo forme dohody, ktorá bude na prospech oboch zmluvným stranám, nebude znevýhodňovať slabšieho a ani zvýhodňovať silnejšieho.

Z hľadiska medzinárodného práva verejného medzinárodne zmluvy delíme na zmluvy podľa formy, počtu zmluvných strán, obsahu a doby trvania. Na vznik takejto medzinárodnej zmluvy je potrebná spôsobilosť zmluvných strán, riadny prejav vôle a skutočný súhlas zmluvných strán byť takouto zmluvou viazaný. V štádiu uzatvárania zmluvy je potrebné dbať na text, jazyk, jednotlivé časti, schválenie textu a overenie textu zmluvy. V poslednej fáze je potrebný súhlas zmluvných strán vo forme podpisu, ratifikácie a pristúpenia ku zmluve. Ukončenie zmluvy nastáva hlavne z dôvodu splnenia cieľu zmluvy alebo porušenia podmienok.

Svoju rolu v práve EÚ zohrala aj Lisabonská zmluva, ktorá je výsledkom poslednej reformy EÚ. Zmluvou sa dopĺňa a mení ZEÚ a Zmluva o založení ES. Medzi najväčší prínos tejto zmluvy môžeme bezpochybne zaradiť nadobudnutie právnej subjektivity a nové rozdelenie právomoci v legislatívnej činnosti. EÚ sa tak po Lisabonskej zmluve stala plnohodnotným aktérom medzinárodného života a nástupcom Európskeho spoločenstva. Z práce vyplýva, že legislatívny proces má dve formy, a to všeobecný postup prijímania zmlúv a zvláštny postup prijímania zmlúv, ktorý je podrobne definovaný v tretej kapitole. V rámci typológie medzinárodných zmlúv sme podrobnejšie preskúmali medzinárodné zmluvy o spolupráci, obchode, pridružení a zmluvy v oblasti SZBP a PJSTV.

Analýza obchodnej zmluvy medzi Japonskom a Európskou úniou priniesla aj napriek jej krátkej platnosti od roku 2019 mnoho pozitívnych výsledkov. V roku 2019 vzrástol obchod s tovarom medzi stranami celkovo o 5,8%. Japonsko, ktoré predstavuje siedmeho najväčšieho partnera EÚ v oblasti obchodu vo veľmi krátkej dobe upravilo podmienky obchodu. Dohoda pomohla zlepšeniu colných podmienok, ktorý napomohol zvýšeniu dvojstranného obchodu. EÚ získala zmluvou lepší prístup na japonský trh a zo strany Japonska je možno vidieť stále nové pokroky a zlepšenia obchodných podmienok a snahu o vylepšenie nedostatkov.

Zmluva medzi Európskou úniou a Nórsnym kráľovstvom, ktorá bola uzatvorená v roku 2018 je zmluvou o spolupráci v rámci susedskej politiky s nečlenským štátom v rámci Európy. Táto zmluva má prispieť v boji proti podvodom a daňovým únikom v oblasti DPH. EÚ v posledných dvoch rokoch stratila približne 280 mil. € z DPH. Zmluva má zabezpečiť úzku spoluprácu medzi štátmi a je to pokus o vytvorenie rámca pre administratívnu spolupráci v tejto činnosti.

Tretou zmluvou v práci je asociačná zmluva Chorvátska, ktorá vstúpila do platnosti 5. Októbra 2005. Vstup do Únie je zložitý proces, ktorý v konečnom dôsledku prináša lepšie trhové hospodárstvo, stabilnú demokraciu a prevzatia právnych predpisov EÚ. Proces pristúpenia medzi Úniou a Chorvátskom je považovaný za jeden z najzložitejších vôbec. V práci sme sa zamerali na samotný asociačný proces, ktorý predchádzal uzatvoreniu zmluvy o pristúpení k EÚ.

Medzinárodná zmluva z oblasti SZBP medzi Úniou s Spojenými štátmi o riadení krízových situácií bola uzatvorená v roku 2011. Cieľom zmluvy je v prípade núdze požiadať Americkú stranu o pomoc v rámci krízovej reakcie EÚ vo forme misie. Únia pomocou misií reaguje na krízové situácie v okolitých štátoch a svete. Pomoc v podobe vytvoreného právneho rámca medzi týmito dvoma stranami má napomôcť k presadzovaniu bezpečných opatrení a k celkovej stabilizácii situácie v tretej krajine.

V oblasti PJSTV Únia uzatvorila v roku 2011 medzinárodnú zmluvu s USA o využívaní osobných údajov cestujúcich, ktorej cieľom je spolupráca pri predvídaní a vyšetrovaní organizovaných teroristických a trestných zločinov. Dohoda bola uzatvorená ako reakcia na stupňujúce sa trestné činy v tejto oblasti v snahe o prevenciu tohto druhu zločinov a ochranu občanov.

Na záver práce môžeme skonštatovať že medzinárodné zmluvy sú nevyhnutnou súčasťou medzinárodného života 21. storočia a významne uľahčujú medzinárodne vzťahy.

Na zmluvách v práci sme odzrkadlili ich vplyv a prínosy pre obe strany a opísali aj kompletný proces uzatvárania takejto zmluvy. Európska únia bude v budúcnosti aktívne pracovať na zlepšení vzťahov s ďalšími aktérmi medzinárodného života s cieľom o bezprostredné zlepšenie ekonomických ako aj životných podmienok pre svojich občanov.

5. POUŽITÁ LITERATÚRA

EURÓPSKA KOMISIA. *Ako funguje Európska únia, príručka o inštitúciách*, Európske spoločenstvá 2006, ISBN 92-894-9538-3

HORVÁT, Z., *Príručka Európskej únie*, Zastúpenie EK v SR, 2004, ISBN 80-89102-3

HURNÁ, L., RUSIŇÁK, P., *Právo Európskej únie*, Ekonóm, 2010, ISBN 978-80-225-3048-4

KLUČKA, J., MAZÁK, J., a kolektív, *Základy európskeho práva*, Vydavateľ: IURA EDITION, (Vydavateľstvo právnickej literatúry) 2004, ISBN 80-8078-005-6

KLUČKA, J., *Medzinárodné právo verejné (všeobecná časť)*, Vydavateľ: IURA EDITION, (Vydavateľstvo právnickej literatúry) 2004, ISBN 80-89047-90-4

KLUČKA, J., *Medzinárodné právo verejné (všeobecná časť)*, Vydavateľ: IURA EDITION, (Vydavateľstvo právnickej literatúry) 2008, ISBN 978-80-8078-220-7

KRNO, D, M., *Medzinárodné právo jeho vznik a vývoj*, Bratislava, 1964, ISBN 75-025-64

LISÝ, J., a kolektív, *Ekonómia*, Wolters Kluver, 2016, ISBN 978-80-7552-275-7

MARIŠOVÁ, E., BELICOVÁ, J., *Medzinárodné právo verejné a súkromné*, SPU v Nitre, 2004, ISBN 80-8069-382-X

MRÁZ, S., POREDOŠ, F., VARŠANSKÝ, P., *Medzinárodné právo verejné*, Vydavateľ: Univerzita Komenského, Bratislava 2003, ISBN 80-7160-175-6

POTOČNÝ, M., *Medzinárodné právo verejné*, ORBIS PRAHA, 1973, ISBN 104-21-815, 11-100-73

PROCHÁDZKA, R., ČORBA, J., *Právo Európskej Únie*, Bratislava, 2007, ISBN 978-80-88931-62-1

RADA EURÓPY., *Činnosti a výsledky*, Academia Istropolitana, ISBN 80-967737-4-7

RUŽIČKA, F., KARVAŠOVÁ, E., *Európska diplomacia*, 2012 ISBN 978-80-8057-963-0

STRAKA, J., KLAVEC, J., ČÁKY, M. *Medzinárodné vzťahy*, Vydavateľ: Heuréka vydavateľstvo 2013, ISBN 978-80-89122-88-2

STRÁŽNICKÁ, V., *Európska integrácia a právo Európskej Únie*, EUROKÓDEX, 2009, ISBN: 978-80-89447-00-8

SVOBODA, P., *Právo vnějších vzťahů*, C. H. BECK, 2010 ISBN 978-80-7400-352-3

ŠIŠKOVÁ, N., STEHLÍK, V., 2007, *Evropské právo 1 – Ústavní základy Evropské unie*, Praha, Linde, a.s. ISBN 978-80-7201-680-8.

TOMÁŠEK, M., 2013, *Právo Evropské unie*, Praha: Leges, s.r.o. ISBN 978-80-87587-53-3.

VRŠANSKÝ, P., *Medzinárodné právo verejné v praxi (skriptá)*, UMB v BB, 2001, ISBN

VRŠANSKÝ, P., VALUCH, J., a kolektív, *Medzinárodné právo verejné (všeobecná časť)*, Vydavateľ: EUROKODEKX pre UK v Bratislave 2016, ISB 978-80-89447-71-8

Amnesty.sk., *Charta OSN* [14.4.2021] Dostupné na Internete: <http://www.amnesty.sk/wp-content/uploads/2012/01/Charta-OSN.pdf>

Ballotpedia.org., *Referendum Chorvátskej republiky*, [30.1.2021] Dostupné na Internete: https://ballotpedia.org/Croatian_EU_Accession_Referendum,_2012

E-polis.cz., *Systém EÚ,* [6.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.e-polis.cz/clane k/pravny-system-europskej-u-nie.html>

EÚ monitor., *International agreements,* [28.2.2020] Dostupné na Internete: <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7dpnxt5re>

EUROPA u HRVATSKOJ., *EÚ - Chorvátsko,* [14.4.2021] Dostupné na Internete: <http://mei.multilink.hr/pregovori.html>

Europa.eu., *EUPM/BiH,* [29.3.2021] Dostupné na Internete: https://eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eupm-bih/index_en.htm

Europa.eu., *Justičná spolupráca EÚ, Policajná spolupráca EÚ,* [6.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/section/202/priestor-slobody-bezpecnosti-a-spravodlivosti>

Europa.eu., *Zmluvy zakladajúce Európske spoločenstvo,* [14.2.2021] Dostupné na Internete: https://europa.eu/european-union/law/treaties_sk

Europa.eu., [13.3.2021] Dostupné na Internete: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159042.pdf

Europa.eu., *2020 Ročná správa EÚ FTA (EÚ-Japonsko),* [1.3.2021] Dostupné na Internete : https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159042.pdf

Europa.eu., *European Parliament Benefits of EU international trade agreements,* [28.2.2021] Dostupné na Internete: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/603269/EPRS_BRI%282017%29603269_EN.pdf

Europa.eu., [28.3.2021] Dostupné na Internete: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2020/EN/COM-2020-705-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

Europa.eu., *Military and civilian operations of the EÚ,* [13.3.2021] Dostupné na Internete: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilianmissions-and-operations_en

Europa.eu., *Prvá ročná správa Chorvátsko-EÚ,* [2.4.2021] Dostupné na Internete: https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2005/package/sec_1424_final_progress_report_hr_en.pdf

Europa.eu., *VAT gap,* [28.2.2021] Dostupné na Internete: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/taxcooperation-control/vat-gapen

Europa.eu., *Záverý Rady o procese pridruzenia. 5.december 2011,* [14.4.2021] Dostupné na Internete: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-18195-2011-INIT/sk/pdf>

Europa.eu-european justice., *Vzťah k právu Európskej únie,* [6.4.2021] Dostupné na Internete: https://e-justice.europa.eu/content_international_law-10--maximize-sk.do

European Commission., *Bilateral agreements,* [13.3.2021] Dostupné na Internete: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

European issues and international trade relations., [13.3.2021] Dostupné na Internete: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0554-the-european-union-and-its-model-to-regulate-international-trade-relations>

European parliament., *Trade agreements,* [13.3.2021] Dostupné na Internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20161014STO47381/tradeagreements-what-the-eu-is-workingon>

Európska komisia., *Implementing EU agreements,* [15.11.2021] Dostupné na Internete: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

Európska únia., *Ako Európska únia prijíma rozhodnutia*, [28.2.2020] Dostupné na Internete: https://europa.eu/european-union/law/decision-making/procedures_sk

Európska únia., [3.4.2021] Dostupné na Internete: https://europa.eu/european-union/index_sk

Európsky parlament., [14.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/155/justicna-spolupraca-v-trestnych-veciach>

Európsky parlament., *Historický vývoj európskej integrácie a prvé zmluvy*, [3.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/1/prve-zmluvy>

Institute for government., *EU bilateral agreements*, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/bilateral-agreements>

Institution for security studies., *Správa po ukončení misie EUPM* [12.3.2021] Dostupné na Internete: <https://www.iss.europa.eu/content/ten-years-after-lessons-eupm-bosnia-and-herzegovina-2002-2012>

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR., *Európska únia*, [28.2.2021] Dostupné na Internete: <https://www.Employment.gov.sk/sk/ministerst vo/medzinarod na-spolupraca/europska-unia/>

Ministerstvo zahraničných a európskych záležitostí SR., *Spoločná zahraničná bezpečnostná politika*, [6.4.2021] Dostupné na Internete: https://www.mzv.sk/z ahranicn a_p oliti ka /europskezalezitostispolocnazahranicnaaezpecnostnapolitik a_szbp

Ministerstvo zahraničných a európskych záležitostí SR., *SZBP*, [30.1.2021] Dostupné na Internete: https://www.mzv.sk/zahranicna_politika/europske_zalezitostispolocna_zahranicna_a_bezpecnostna_politika_szbp

Ministerstvo zahraničných a európskych záležitostí SR., *Zmluvy o spoločnej bezpečnostnej politike EÚ*, [17.2.2021] Dostupné na Internete: <https://www.mzv.sk/zahranicnapolitika/europskezaalezitosti-spolocnazahranicnaabezpecnostnapolitikaszbp>

Naj právo.sk., *Vzťah zmlúv v medzinárodnom práve verejnom*, [15.11.2021] Dostupné na Internete: <https://www.najpravo.sk/clanky/vztah-zmluv-a-obycaji-v-medzinarodnom-prave-verejnom.html?print=1>

OSCE.org., *Daytonská mierová dohoda*, [29.3.2021] Dostupné na Internete: <https://www.osce.org/bih/126173>

Slov-lex., *Vyhláška ministerstva zahraničných vecí o Viedenskom dohovore*, [6.4.2021] Dostupné na Internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1988/15/>

SZBP EÚ v Bosne a Hercegovine misia EUPM, [12.3.2021] Dostupné na Internete: [25062012_factsheet_eupm-bih_en.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eupm/bih/25062012_factsheet_eupm-bih_en.pdf)

Ucps.sk., *Viedenský dohovor o diplomatických stykoch*, [11.10.2020] Dostupné na Internete: http://www.ucps.sk/VIEDENSKY_DOHOVOR_o_diplomatickych_stykoach

Úrad vlády., *Pravidlá pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax*, [3.4.2021] Dostupné na Internete: https://www.mzv.sk/documents/10182/12865/pra_v_idla_pre_uzatvaranie_medzinarodnych_zmluv.pdf/942aae94-a41c-4332-a758-cd8e98d01ef4

Úradný vestník EÚ., *Directory of international agreements*, [15.11.2020] Dostupné na Internete: https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/inter-agree.htm#row_19

Úradný vestník EÚ., *European mission in Bosnia and Herzegovina*, [13.3.2021] Dostupné na Internete: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ps0008&from=ES>

Úradný vestník EÚ., *GATS dohoda*, [14.4.2021] Dostupné na Internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar11012>

Úradný vestník EÚ., *Lisabonská zmluva, 2007*, [12.2.2021] Dostupné na Internete: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/SE/K/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0033>

Úradný vestník EÚ., *Medzinárodné zmluvy: obchodná zmluva EÚ - Japonsko FTA, Dohoda o spolupráci EÚ - Nórske kráľovstvo, Stabilizačná a asociačná zmluva Chorvátsko – EÚ, MZ v oblasti SZBP medzi EÚ – USA, MZ v oblasti PJSTV medzi EÚ-USA*, [14.4.2021] Dostupné na Internete : <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Úradný vestník EÚ., *Zmluva Európskej únie*, [14.4.2021] Dostupné na Internete: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Úradný vestník EÚ., *Zmluva o fungovaní EÚ*, [28.2.2021] Dostupné na Internete: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b49701aa7_5ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF

World Trade Organization., *GATT dohoda*, [28.2.2021] Dostupné na Internete: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm

World Trade Organization., *Zmluva o založení WTO*, [28.2.2021] Dostupné na Internete: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.pdf